

AR EESTI RAHVUS-RAAMATUKOGU

J. W. 1279 p. i. 201. vey

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 35/36 (401/2) || 7. septembril 1929 a. || IX. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas „ 5.—
veerandaastas „ 2.50

Kohtu- ja siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:
aastas Kr. 8.—
poolaastas „ 4.—
veerandaastas „ 2.—
Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-47
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1
Kuulutuste hinnad:
1/1 lehek. Kr. 40.— || 1/4 lehek. Kr. 10.—
1/2 „ „ 20.— || 1/8 „ „ 5.—
1/3 „ „ 13.50 || 1/16 „ „ 2.50
Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.
Aadressi muutmine 30 senti.
Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) L. Vahter, Eesti kriminaalseadustiku üldosa ülevaade. 2) Politsei ja komblus. 3) M. Lembit, Missugused politseiametnikud arvatakse kutseõiguslisteks? 4) Mida ei teata? 5) Mõnd Saksa-maa vanglatest. 6) M. Morrison, Eesti riigivapist. 7) Petistest laenude andmise alal. 8) Politsei K. O. L. asemikkude kogu koosolek. 9) Spordi alalt. 10) Suteneeride organisatsioonist. 11) Ametlik osa. 12) Küsimusi ja kostmisi. 13) Kuulutusi.

Eesti kriminaalseadustiku üldosa ülevaade.

L. Vahter.
(Järg.)

VII. Karistused.

Seadustiku üldosa määrab kindlaks in abstracto karistused, mis pannakse peale süüdlasele süüteo eest in concreto eriosa koosseisude sanktsiooni osas tähendatud piirides. Need karistused on üldised kõikidele süüdlastele mõnede eranditega: a) naisisikutele, b) üle 70 a. vanakssaanutele, c) alaealistele 12—17 ja 17—20 aasta vanuses. Karistused on järgmised:

1. Surmanuhtlus, mis täidetakse poomise või, summamõistetute soovil, mürgitamisega läbi (§§ 2. p. 1., 12.). Isikutele, kes saanud 70 aastat vanaks, asendatakse surmanuhtlus vangimajaga mitte alla kolme aasta ning naistele (alla 70 a.) tähtajata sunnitööga (§ 58.). Alaealiste kohta allpool.

2. Sunnitöö, mis on tähtajata või tähtajaline 4 kuni 15 aastani. Tähtajaline sunnitöö võib ulatuda § 65. p. 2. (vaata peatükk XI) kuni 20 aastani. Tähtajad arvestatakse aastate ja poolaastate viisi ja süütegude koostusel ka kolme kuu kaupa. Sunnitöölisi peetakse kinni sunnitöömajades ja neid pannakse tegema sunduslikke raskeid töid niihästi sunnitöömajades kui ka väljaspool (§§ 2. p. 2, 13., 16., 61., 65. p. 2.). 70 a. vanakssaanutele asendatakse sunnitöö vangimajaga mitte alla kolme aasta (§ 58.).

3. Vangimaja tähtajaga kahest nädalast kuni 6 aastani. Vangimaja arvestatakse aastate, kuude ja nädalate kaupa. Vangimajaja mõistetuid peetakse kinni vangimajades ja neid pannakse tegema sunduslikke töid niihästi vangimajas, kui

lka väljaspool. Mitte üle 6 kuu kinnimõistetuid võib saata töödele väljaspool vangimaja ainult nende oma nõusolekul. Kinnipidamise viis määratakse lähemalt vastavalt parandamise sihile vangistuse seadustikus (§§ 2. p. 3., 14., 16.).

4. Arest tähtajaga ühest päevast 6 kuuni, kuid võib suurendatud olla § 65. p. 4. (vaata ptk. XI) ja § 59. järele kuni ühe aastani. Tähtajad arvestatakse aasta (§ 65.), kuude, nädalate ja päevade kaupa. Kõikide tähtajaliste karistuste juures arvatakse aastad ja kuud kalendri järgi, nädalas 7 päeva ja päevas 24 tundi. Aresti mõistetuid peetakse kinni arestimajades ühiselt, kuid nende palvel ja vabade kambrite olemasolekul üksikult. Üle 7 päeva aresti mõistetuid kohustatakse endile valima tegevust, mis lubatud arestimajas (§§ 2. p. 4., 15., 16., 65. p. 4.).

5. Rahatrahv, selle ülemmäär on määratud kindlaks eriosa koosseisude sanktsiooni osas kroonides, välja arvatud juhul, kui seaduses on ette nähtud eriarveviis (näiteks § 500.), alammäär on piiratud seega, et ei või määrata rahatrahvi alla 10 krooni, kui ülemmääraks on seaduse järgi 100 krooni või rohkem. Rahatrahv läheb riigi kasuks, selle maksimise tähtaega võib kohus pikendada või maksmist jaotada, kuid mitte rohkem kui ühe aasta peale, arvates otsuse seadusejõusse astumise päevast. Rahatrahv, mis ei ole makstud ühe kuu jooksul arvates kohtuotsuse seadusejõusse astumise päevast või maksutähtaja pikenduse või jaotuse korral antud tähtajaks, asendatakse arestiks kohtuotsuses määratud ajaks järgmises vahekorras: a) rahatrahv kuni 25 krooni arestiga kuni 1 nädalani, b) 25—100 kroonini — arestiga 1 nädalast kuni 1 kuuni, c) 100—500 kroonini — arestiga 1—3 kuuni, d) 500—1000 kroonini — arestiga 3—6 kuuni, e) üle 1000 krooni — arestiga 6 kuust kuni 1 aastani.

Kui rahatrahv, mis asendatud arestiga, tasutakse aresti kandmise ajal täielts või osalt, siis lõpetatakse või lühendatakse arest vastavalt makstud summale, kusjuures kantud arest arvatakse rahatrahvi hulka kohtuotsuses määratud vahekorras (§§ 2 p. 5., 17., 59., 65. p. 4., 22. p. 4.).

Alaealiste karistuste suhtes sisaldab seadus kriminaalpoliitilistel eesmärkidel

üldisest korrast suuri kõrvalekaldumisi, mis on järgmised:

1. Alaealiste kohta 12—17 aastani (§ 55.). Kui süütegu on nendele süüts arvatud, siis mõistetakse nimetatud alaealised: a) surmanuhtluse või tähtajata sunnitöö korral vangimajja mitte üle kaheistkümnne ning tähtaegse sunnitöö asemel mitte üle kaheksa aasta, või kui kohus seda otstarbekohaseks peab ja süütegu ei ole korda saadetud kuritegevusega harjumuse või selle tegevuse äriajamiseks muutumise tõttu, siis mõlemal juhul paigutamisele parandusasutusse;

b) vangimaja asemel — parandusasutusse või otstarbekohasuse korral — vastutusliku valve alla süüdlase vanematele, tema eest hoolitsevatele isikutele või muudele ustavatele isikutele, kes sellega on nõus, süüdlase kuritegevusega harjumuse või selle tegevuse äriajamiseks muutumise tõttu aga vangimajja üldistel alustel;

c) rahatrahvi või aresti asemel — manitsemisele kohtu poolt või valve alla, nagu see on tähendatud p. b, süüdlase kuritegevusega harjumuse või selle tegevuse äriajamiseks muutumise tõttu aga parandusasutusse.

Kõikidel juhtumistel, kui alaealise paigutamine on parandusasutusse võimata, siis asetatakse nad alaealiste jaoks vangimajas seatud ruumidesse.

Parandusasutuses või vangimaja eriruumides peetakse alaealised kuni paranemiseni, kuid mitte alla ühe ja mitte kauem kui 18-aastaseks saamiseni, neid aga, kes paigutamise ajal olid 15 aastat vanad, mitte kauem kui 20-aastaseks saamiseni. Alaealine, kes surmanuhtluse, sunnitöö või vangimaja asemel (pp. a ja b) on mõistetud parandusasutusse, paigutatakse tema 18-aastaseks saamisel kohtuotsuse täitmise ajal vangimajja: sunnitöö asendamise korral — mitte enam kui viieks aastaks, muudel kordadel, karistusaega lühendades vähemalt pooleni, võrreldes asendatava karistusega. Kuidas asendada aga surmanuhtluse asemel mõistetud parandusasutust, jääb arusaamatuks, vististi on tekkinud seaduses selles asjas tühiik.

2. Alaealiste kohta 17 kuni 20 aasta vanuseni: a) asendatakse surmanuhtlus tähtajata sunnitööga, b) tähtajata sunnitöö 15-aastase sunnitööga, c) tähtaegse sunnitöö ja vangimaja tähtajad lühenda-

takse ühe kolmandiku võrra peale juhtude, mil süütegu on saadetud korda kuritegevusega harjumuse või selle tegevuse äriajamiseks muutumise tõttu. Kerendamise alla käib karistus, mis tuleks kohtu arvamise järgi määrata süüdlasele, kui ta oleks täisealine (§ 57. pp. 1—3).

VIII. Mitmesugused lisakaristused.

Lisakaristuste all laias mõttes mõistetakse tavaliselt õiguste kaotamist ning teisi põhikaristustega kaasaskäivaid pahesid süüdlaseksmõistetule. Vaatleme esialgu õiguste kaotamist, mis on seotud karistustega, eriti suuremate karistustega.

Kõigepealt peab tähendama, et uus seadustik on kitsendanud äravõetavate õiguste piire suurel määral, võrreldes 1845. a. vene seadustikuga või ka 1903. aasta seadustikuga. 1845. a. seadustiku järgi eriti (meil selles osas muudetud) kaotas süüdlane mitte ainult avaliku iseloomuga õigused, vaid ka suure grupi eraõigusi, tähendades seega karistatu kodanlist surma. Eesti kriminaalseadustik on piirdunud ainult avalikõigusliku iseloomuga õiguste kitsendamisega, jättes täielikult puudutamata eraõigused.

Need kitsendused võivad puudutada juba omandatud õigusi, samuti tulevikus omandatavaid õigusi, need on seotud teatavate karistustega ning nende äravõtmine on kohtule sunduslik või mittesunduslik; viimasel korral on need äravõetavad kas terves ulatuses või üksikult. Õiguste äravõtmise kord ja ulatus on järgmine:

1. Juba omandatud õiguste alal käib surmanuhtlusele või sunnitööle mõistmisega kaasas: a) riigi ja omavalitsuse teenistuskohalt tagandamine, b) riikliku pensioni, c) kaitseväeliste auastmete, autahete ning aumärkide kaotus (§ 18.).

2. Sunnitööle mõistetule kaotab õiguse tulevikus: a) olla valijaks või valitavaks riigi või omavalitsuse asutuste valimisel ja võtta osa rahvahääletamisest ja rahvaalgatamisest (s. o. passiivse ja aktiivse valimisõiguse), b) olla riigi või omavalitsuse teenistuses, c) olla mittekohuslikus kaitseväeteenistuses, d) olla eestkostjaks või hooldajaks, e) olla juhatajaks, kasvatajaks või õpetajaks avalikudes või eraõppe- või kasvatusasutustes, g) olla vahekohtunikuks, konkurisvalitsuse või administratsiooni liikmeks,

vannutatud hooldajaks, vandekohtunikuks või advokaadiks, h) olla tunnistajaks lepingute või aktide tegemise juures, kus seaduse järgi nõutakse tunnistajate osavõtmist (§ 19.).

Mõlema liigi õiguste kaotuse määramine on surmanuhtlusele ja sunnitööle mõistmise puhul kohtule sunduslik, kuid fakultatiivne vangimajja mõistmise korral, kui selle seaduslik ülemmäär on üle ühe aasta, mil kohus võib eeltähendatud õigused ära võtta kõik korraga või mõne üksiku nendest (§ 20.).

Järelikult fakultatiivsel õiguste võtmisel on konkreetne vangimaja karistuse suurus täiesti tähtsusetu, kohus võib neid igakord määrata, tähtis on vaid, et seaduslik ülemmäär on üle aasta. Ainult siis, kui seaduslik ülemmäär ei ületa üht aastat, võib kohus need õigused üksikult või korraga ära võtta ainult seaduses eriti tähendatud juhtumistel (§ 20.). Harilikult on eriosa koosseisus niisugustel juhtudel tähendatud: „selle karistusega käib kaasas õiguste kaotus § 20. ettenähtud alustel.“ Näiteks §§ 548., 557.—559. jne. Seaduse teksti kategoorilisuse tõttu paistab, et niisugustel juhtudel on õiguste võtmine kohtule sunduslik, kuid selle kõrvutamisel § 20. tekstiga selgub, et õiguste võtmine on vaid fakultatiivne. Vastupidisel oletusel oleks loodud täiesti ebaloogiline seisukord, kus, näiteks, lihtsa vargusega (§ 548.), mis karistatav mitte üle aasta, oleks seotud õiguste kaotamine sunduslikult, kvalifitseeritud (näiteks sõjariistaga, § 550.), mis karistatav kuni 6-aastase vangimajaga, aga fakultatiivne.

Äravõetud tulevikus omandatavad õigused (mis tähendatud § 19.) antakse tagasi sunnitööle mõistetule 10 aasta ja vangimajja mõistetule 5 aasta pärast, arvates kinnipidamise lõpust (§ 21.).

Alaealised 12—17 aastani käivad õiguste kaotuse alla ainult siis, kui nad on mõistetud raske kuriteo eest surmanuhtluse ja sunnitöö asemel § 55. p. 1. põhjal vangimajja (vaata alaealiste karistus, ja gu 1 p. a, peat. VII).

Alaealised 17—20 aastani käivad õiguste kaotuse ja kitsenduse alla ainult sunnitööle mõistmise korral, vangimajja mõistmise korral ainult siis, kui see oli määratud ilma ühe kolmandiku võrra lühendamiseta, kuritegevusega harjumuse või selle tegevuse äriajamiseks muttu-

mise tõttu (vaata alaealiste karistused jagu 2 p. c).

Peale eeltoodud õiguste äravõtmist määrab seadus veel mitmesuguseid lisakaristusi, millest ühed on nimetatud üldosas, teised on tähendatud eriosas, kuna üldosas on vaid mõned reeglid nende määramise kohta.

Üldosas veel tähendatud lisakaristuste hulka kuuluvad järgmised: a) õigus kohut sunnitööle või vangimajja mõistetud väljamaalast pärast karistuse ärakandmist maalt välja saata, keelates temale tagasituleku E. Vabariiki (§ 23.).

b) Asjade, mille kaasaskandmine, valmistamine, levitamine, müümine või hoidmine keelatud, äravõtmine, nende hävitamine või riigi omanduseks tunnistamise otstarbel, kui seaduses eneses ei ole selle kohta erimäärust. Samuti talitatakse süüteo kordasaatmiseks valmistatud või tarvitatud asjadega, kui neid asju tarvitatakse harilikult ainult süüteo kordasaatmiseks ning muude seaduses eriti nimetatud asjadega (§ 24).

c) Korravastaselt ehitatud, avatud, sisse seatud, ümber ehitatud, parandatud või uuendatud süüdlase kulul kohtu poolt määratud aja jooksul lammutamine, sulgemine, parandamine, teisale paigutamine või alguskorda seadmine, kui see, mis süüdlase poolt saadeti, korda, tunnustatakse kahjulikuks avalikule julgeolekule või rahva tervisele või kui saadeti korda § 25. p. 2 üksikasjaliselt ülesloetud süüteod. Vastava loa saamiseni suletakse, mis ilma sellekohase loata avatud või sisse seatud (§ 25).

Vastavalt eeltoodud pp. b ja c (§§ 24. ja 25.) talitab kohus ka kaebealuse õigeksmõistmisel, karistusest vabastamisel, kriminaaljälginise lõpetamisel või seismapanekul (§ 26). Edasi sisaldab üldosa mõned reeglid eriosas eriti nimetatud karistuste määramise kohta. Nii arvatakse tähtajad seaduses tähendatud kaubandus- või tööstusaladel või mõnes muus tegevuses töötamise õiguse kaotuse korral karistuse kandmise lõpust (§ 22 p. 1). Kui eriosas on nähtud ette kohtuotsuse avalik väljakuulutamise, siis trükitakse see süüdlase kulul „Riigi Teatajas“ ja ühes eraajalehes kohtu määramise järgi (§ 22. p. 2). Kui seaduses on lisakaristusena tähendatud tauraha, siis läheb see riigi kasuks juhtudel, kus seadus ei määra eriotstarvet (§ 22. p. 4).

IX. Karistusest tingimisi vabastamine.

Karistuse üheks ülesandeks on süütegude vastu võitlemine süüdlase isoleerimise kaudu (spetsiaal-präventiiv siht), millega uute süütegude kordasaatmine muutub süüdlasele võimatuks. Sellelt seisukohalt osutuks karistuse igal tingimisel täitmine otstarbetuks ja nimelt, kui võib arvata, et teatav süütegu oli isiku elus ainult üksiku episoodina, mis tulevikus ei kordu ja mis isiku rikutud iseloomu ei tõenda, või süüdlane on vabaduskaotluse karistuse kestel ennast niivõrt parandanud, et temalt ei ole loota uusi süütegusid. Seadustikus on paranduse siht kõvasti alla kriipsutatud eriti § 14. lõpus, kus on öeldud, et kinnipidamise viis (vangimaja kohta) vastavalt parandamise sihtile, määratakse kindlaks vangistuse seaduses, samuti selles peatükis kirjelduse alla kuuluvates institutides.

Ülaltoodud põhimõtete alusel on kriminaalseadustik võtnud üles kaks tähtsat kriminaalõiguslikku instituti: karistuse kandmisest tingimisi vabastamine ja enne tähtaega tingimisi vabastamine.

1. Karistuse kandmisest tingimisi vabastamine. Kohus võib süüdlast karistusest teatavatel eeldustel tingimisi üldse vabastada, kuigi tema poolt on korda saadetud süütegu ja see temale süüks on arvatud. Niisugusiks eeldusiks on: a) süütegu, mille eest on mõistetud vangimaja mitte üle kolme aasta ilma §§ 18. ja 19. (vaata ptk. VIII) tähendatud õiguste kaotuse, samuti arest või arest rahatrahvi asendamise teel, b) süüdlase endine karistamatus sunnitööga või vangimajaga, c) kohtu arvamine, et vabastamine viib süüdlase paranemisele, nõnda et ta edaspidi enam ei andu kuritegevusele (§ 27). Vabastatule määratakse katseaeg 1 kuni 3 aastani (§ 28). Kui tema katseaja kestel saadab korda uue süüteo, mille eest määratakse kas katseaja kestel või kahe aasta jooksul pärast seda sunnitöö või vangimaja, siis peab kohus täitmisele pöörama ka endise karistuse liitnimismääruste järgi (vaata ptk XI), aresti või rahatrahvi mõistmise puhul aga on endise karistuse täitmisele pööramine kohtule fakultatiivne (§ 29). Kui uus süütegu saadeti korda enne katseaja määramist, mille eest karistuse kandmisest tingimisi vabastatu mõisteti katseaja kestel sunnitööle või vangimajja, siis pööratakse täitmisele samuti endine karistus (§ 30). Siin on süüdlane pan-

dud rohkem soodustatud seisukorda võrreldes § 29. tähendatud juhuga ja nimelt kahes sihis: a) aresti mõistmise puhul uue süüteo eest ei või kohus endist karistust üldse täitmisele pöörata, b) samuti ka siis, kui kohtul oli uue süüteo eest karistuse määramine katseaja kestel võimata (näiteks, süüdlase redusoleku puhul). Karistus, mille täitmisest süüdlane on tingimisi vabastatud, loetakse kustunuks, kui see ei ole tühistatud §§ 29. ja 30. tähendatud ajal (§ 32), kuid tingimisi vabastamine ei takista kohtukulu ja kahjutasu sissenõudmist (§ 31).

2. Enne tähtaega tingimisi vabastamine. Selle instituudi oluline lahkumine esimesest on karistuse täitmisele pööramine ja, teiseks, asjaolu, et see on tarvitav suuremate karistuste, kuna esimene vähemate juures. Enne tähtaega vabastamise eeldusteks on: a) täitmisele pööratud sunnitöö või vangimaja, b) osaline karistuse ärakandmine ja nimelt tähtajata sunnitöö puhul 10 aastat, tähtaegse sunnitöö ja vangimaja puhul vähemalt pool mõistetud ajast, kuid mitte vähem kui kolm kuud, mis süüdlane ära kannud kohtuotsuse täitmiseks, selle juures on eeltoodud tähtaegadesse arvatud ka eelvangis-

tus, mis kohtu poolt arvatud karistuse sisse, c) kui vabastatava kiiduväärne ülalpidamine kinnioleku ajal küllalt põhjust annab eeldamiseks, et ta pärast vabastamist enam ei andu kuritegevusele (§§ 33. ja 34). Vabastatule määratakse katseajaks kandmata jäänud karistusaeg, tähtajata sunnitöö puhul aga 8 aastat (§ 35). Kui tingimisi vabastatu saadab korda katseaja kestel uue süüteo, mille eest ta mõistetakse sunnitööle või vangimajja, siis pööratakse täitmisele ka endine kandmata jäänud karistuse osa, kuid ainult siis, kui uue süüteo eest on karistus mõistetud katseaja kestel või 2 aasta jooksul pärast seda, aresti mõistmise puhul aga võib kohus seda teha. Mõlemal juhul arvestatakse karistus liitmismääruste järgi (§ 36.).

Ka liitkaristuse (§ 36.) kandmisest on enne tähtaega tingimisi vabastamine võimalik, kusjuures vabastamise tähtaeg arvestatakse uue süüteo eest määratud karistuse järgi, pärast endise karistuse kandmata jäänud osa täielikku kandmist (§ 37). Karistus loetakse kantuks arvates tingimisi vabastamise päevast, kui tingimisi vabastamine ei ole tühistatud (§ 38).

(Lõpp järgneb.)

Politsei ja komblus.

Politsei sel kujul, nagu meie teda praegu näeme ja tunneme, ei ole teadupärast veel kuigi vana; võib öelda, et meieaja politsei mõiste ja organisatsioon pole vanemad kui vast sada aastat. Muidugi mõista on sõna politsei hoopis vanem, kuid politsei all tunti varematal aegadel hoopis midagi muud, millel pole palju ühist moodsa politseiga. Peab aga tähendada, et vanad rahvad ja riigid, nagu, näiteks, roomlased, tundsid juba politseiorganeid, mis nii mitmestki küljest sarnanesid meie politseile, kuid kesk-aeg tõi siin põhjaliku muudatuse ja ei jätnud vanast politseist enam midagi jälle. Politsei, kui iseseisev organ iseseisvate ülesannetega, kadus täiesti ja tema ülesanded läksid enam-vähem kõik üle sõjaväele. Alles Karl V valitsemise ajal Kesk-Euroopas hakati jälle kõnelema politseist, kui mingisugusest erilisest asutusest. Esimest korda kõneles Karl V 1521. a. politseist kui organist, millel

oma ülesanded. Veidi hiljem leiame Kesk- ja Lääne-Euroopas juba politsei, kelle ülesandeks oli avaliku korra eest hooldamine: see politsei oli aga ka veel sõjaväeliselt organiseeritud ja tema ülesanded seisid peaaesjalikult korra eest hooldamises sõjaväe asupaikades. Tuleb pidada silmas, et tol ajal — näiteks 30-aastase sõja päevil — järgnes sõjaväele igakord hiiglasuur voor, kusjuures vooris oli väga palju naisi: sõjaväelaste naisi, avalikke naisi, kõiksuguseid muid naisi. Harilikult järgnes 3000-lisele sõjaväelaste üksusele voor, milles leidis 2000 naise ümber. Juhtus aga ka, et voor oli suurem kui sõjavägi ise; nii jutustatakse vooridest, milledes leidis neli korda nii palju naisi, kui oli sõjaväelasi vastavas rügemendis. Loomulikult oli vaja kindlat korda pidada sarnases vooris, eriti veel, kui arvesse võtta suurt lõbunaiste arvu, kes järgnesid sõjaväele. See korrapidamine anti erilise politsei

kätte, kelle peale võib teatud mõttes vaadata kui meieaja kombluspolitsei eelkäijale.

Kuni XIX sajandi alguseni ei tuntud, nagu juba ülal tähendatud, politseid meie aja mõttes. Oli olemas politsei, kuid see reguleeris kõik: finantsasjad, kaubandus, toll, haridusse puutuvad küsimused jne. — need olid alad, mis käisid politsei alla. Juba esimesed XIX sajandi aastad töid aga põhjaliku muudatuse ja panid aluse moodsale politseile. 1805. a. kaotati Londoni linnas öövahid, kes selle ajani täitsid midagi välispolitsei ülesannete taolisi kohuseid, nende asemele astusid juba puht politseinikud. Preisimaal loodi 1808. aastal ühest sandarmite ratsaväe rügemendist esimene välispolitsei osa. Veidi hiljem, nimelt 1817. aastal, hakati ka Prantsusmaal mõtlema politsei asutamisele. Prantsuse politsei ajalugu tema esimestel aastatel on küll koomiline ja tuleb ainult imestada, et sellest politseist vaatamata kõigile saatuse löökidele siiski varsti ja hästi asja sai. Tähendatud 1817. aastal tehti kellelegi Vidocq'ile Pariisis ülesandeks organiseerida politsei. Vidocq' asus suure rõõmuga selle ülesande täitmisele ja peatselt oli kutsutud Pariisis politsei ellu. Ainus viga seisis selles, et Vidocq ise oli vana kurjategija-retsidiivist, kes oma elus oli viibinud mitmel korral vanglas, ja et tema kaastöölised-abilised olid mõistagi samuti kurjategijad. Sel ajal koosnes Pariisi politsei peaaegu ainult kahtlasest elemendist, ja on arusaadav, et sarnane politsei ei suutnud hoolitseda kodanikkude ja nende varanduse julgeoleku eest. Varsti pidigi Vidocq lahkuma, tema järeltulijaks määrati Coco Labour, kes samuti osutus eelkaristatud kurjategijaks. Siiski peab ütleva, et see — kurjategijate poolt loodud esimene prantsuse politsei oma ülesandeid hästi täitis, mis käisid üldise korra kohta. Kuulsaim prantsuse politseinik sel ajajärgul oli kahtlemata Fouché, Napoleoni politseinister, kes muu seas ellu kutsus erilise agentide ja kaastöölise organisatsiooni politseis ja seega pani alguse kaastöölise süsteemile, millela praegusel ajal enam läbi ei saa ükski politsei.

Mis nüüd puutub politsei ja kombluse vahetada, siis tuleb küll öelda, et see vahetada on alati olnud muutlik: kombluse mõiste on muutunud, inimeste ja riigivalitsuste vaated sellele, mis on

komblusvastane ja mis mitte, on aastate jooksul väga ja väga muutunud. See, millele vaadati mõnikümme aastat tagasi kui millelegi komblusvastasele, ei ärata tänapäev enam mingit tähelepanu, ja meie võime kindlad olla, et paljud sellest, mis meieajal kui komblus- ja kõlblusvastane on keelatud, muutub aastate jooksul selleks, mis keelatud pole. Loomulik on, et politsei tegevus muutub vastavalt uutele vaadetele ja olukordadele. Nii muutlik kui on üldiselt maksev ja tunnustatud moraal, nii muutlikud on loomulikult ka selle politseiharu ülesanded, kes peab valvama selle järgi, et sarnasest moraalist ka kinni peetakse. Võib täie õigusega öelda, et ükski politseiharu pole nii palju muudatusi läbi teinud kui kombluspolitsei.

Seda tõendab kõigepealt ajalugu, eriti kui meie arvesse võtame ka praeguse politsei eelkäijaid kesk- ja uuel ajal. Nii, näiteks, andis Berni linnavalitsus 1414. aastal linnaehtidele, s. o. politseinikkudele, käsu minna kõikidesse Bernis olevatesse lõbumajadesse ja teatada seal olevatele naisterahvastele, et kuningas Sigismundi saatjatele ja kaaslastele, kes tol ajal viibisid külalistena Bernis, tuleb igapidi vastu tulla, sealjuures raha mitte võttes. Dr. Max Kemmerich jutustab oma teoses „Kultur-Kuriosa“ ühest ametnikust, kes pidi viibima oma ametikohuste täitmiseks ühes Strassburgi lõbumajas. Peale ülesannete täitmist esitas ametnik oma ülemusele muidugi arve tehtud kulude üle. Arves leidis muu seas üks väga omapärane väljaminek, mis oli fikseeritud 30 pfennigiga. Kõige huvitavam selle juures on, et ülemus kinnitas arve nähtavasti sõnalausumata. Teised ajad — teised vaated! Neli ja pool sajandit hiljem pidas politsei, eriti Saksamaal, tihti kinni abielusolevaid naisi, süüdistades neid prostitueerumises. Seejuures ei annud nende naiste elu põhjust niisuguseks süüdistuseks ja ümberkäimiseks. Kahtlustused põhjenesid ainuüksi valejuttudele ja -andmetele. Sel ajal ei maksnud veel kord, et põhjendamatu süüdistuse korral antakse vastavale naisterahvale välja valejuttude levitaja nimi. Muidugi mõista tarvitasid paljud politseid niisuguse korra juures, et sekeldusi ja kahju sünnitada oma vaenlastele. Kirjeldatud nähtus ähvardas läinud sajandi viimastel aastatel Saksamaal isegi juba skandaalseks minna. Muidugi mängis siin

teatud osa ka vastavate ametnikkude üliagarus, kes alati ja igal pool nägid ainult halba.

Vahepeal on kombluspolitsei peaaegu kõikjal teinud läbi suuri muudatusi. Mõne aja eest ilmus Saksamaal ülihuvitav raamat „Polizei und Sitte“, mille autoriks on salanõunik dr. Albert Moll ja milles kirjeldatakse üksikasjaliselt neid muudatusi.

Meieaja kombluspolitseil on väga suured ja laialdased ülesanded. Need ülesanded on muidugi igas riigis isesugused, üldiselt aga võib öelda, et praegusaja kombluspolitsei täidab järgmisi ülesandeid.

Tema valvab prostitutsiooni järgi, teeb tegemist „elava kauba“ müümisega, mis ikkagi aset leiab, vaatamata sellele, et paljud autoriteetlikud isikud seda eitavad; tema võitleb kõlblusvastaste piltide, ülesvõtete, raamatute, kuulutuste jne. levitamise vastu. See pole aga kaugeltki kõik. Kombluspolitsei valvab mõnes riigis ka, näiteks, selle järgi, et inimesed alasti ei supleks; suteneeride järele valvamine, ajalehtede ja kinode ja tantsulokaalide kontroll jne. kuulub enamalt jaolt ka kombluspolitsei ülesannetesse.

Kombluspolitsei ülesanne ei seisa meie päevil sugugi mitte ainult võitluses prostitutsiooni ja sellega kaasaskäivate nähtuste vastu. Kombluspolitseile on pea kõikides Euroopa riikides antud hoopis laiemad ülesanded, mis aga kõik seisavad ühenduses seksuaalelu ja küsimustega. On ju palju süütegusid, kuritegusid ja üleastumisi, millel pole midagi ühist prostitutsiooniga; siia kuuluvad, näiteks: abielu mitme naisega või mehega, suguline läbikäimine alaealistega, lähedate sugulastega (vanemad lastega, vennad õdedega), homoseksuaalsed süüteod, kupeldamine jne.

Ei saa siis muidugi ka imeks panna, et kombluspolitsei vastu tuntakse väga tihti rahulolematust, et tema vastu sõditakse, et teda vihatakse, et teda katsetakse igal parajal ja mitteparajal juhul mustata. Moll'i järgi seisab kombluspolitsei ülesanne „kombluse kaitsmises niivõrt, kui seda nõuavad riigi huvid“. On kergesti arusaadav, et sõnad „riigi huvid“ moodustavad väga laialdase mõiste, et neid saab käämata ja väänata, ja et seetõttu tuleb ette ka palju ebasoovitavaid nähtusi, sest mis pole lõpuks riigi huvides? Pealegi peab meeles pidama,

et riigi ja kombluse vahekord on äärmiselt muutlik ja kiiresti muutuv. Kui võtta, näit., prostitutsiooni küsimust, siis näeme, et riik oli alles paarikümne aasta eest huvitatud järelevalvest prostitutsiooni üle ainult tervishoidlistel põhjustel; hiljem hakati sarnast järelevalvet pidama peaaesjalikult avaliku korra alalhoidmise eesmärgiga, siis hakati rõhku panema kõigepealt asja hügieenilisele küljele.

Kuna ka Lääne-Euroopas veel mõnikümmend aastat tagasi politsei väga teravalt uuris, kas üks või teine pilt ei ole kõlblusvastane, on praeguseaja politsei oma tegevuses hoopis vabameelsemaks muutunud, rippuvalt muidugi üldistest vaadetest, sest politsei ise — seda ei tohi unustada, kuigi seda kahjuks tihti armastatakse unustada — ei tegutse oma heaksarvamise järgi, vaid selles suunas, mis talle antakse kätte. Ka prostitutsioonile vaatab politsei praegu teisiti kui varem. Kuna varem lõbunaisterahvad moodustasid enesest midagi vaba inimese ja orja vahelist, kuna varemalt avalikke naisi kiusati politsei poolt igapidi, rippuvalt seaduseandjate tahtest, on olukord praegu põhjalikult muutunud. Kadunud ja kadumas on erilised lõbumajad ja tänavad, kus asusid ja asuvad ainult lõbumajad. Sarnast kaserneerimist pooldati varemalt, sest see kergendas politsei ülesannet nii tervishoiu kui ka avaliku korra alalhoidmise mõttes. Praegu katsub kombluspolitsei võidelda prostitutsiooni vastu mitte enam eriliste passide väljaandmisega lõbunaistele ja nende mahutamiseks lõbumajadesse, vaid noorte tütarlaste ärahoidmisega eksiteelt — võimaluse piirides. On hakatud peatähelepanu pöörama asja sotsiaalsele küljele, on jõutud arusaamisele, et naiste sattumine prostitutsiooni teele ripub väga tihti majanduslikkudest põhjustest ja kasvatus küsimustest. Kombluspolitsei on hakanud tegema kasvatustööd ja väärnähtuste eemaldamise tööd. Kadunud on kõikides demokraatlikes riikides ka eeltsensuur, mis harilikult lasub kombluspolitseil. Üldse katsub ka kombluspolitsei hoiduda sammudest, mis võivad asjata riivata kodanikkude eraelu.

Siiski juhtub ka meie päevil kurioosumeid, mis näitavad, kui rasked on mõnel korral kombluspolitsei ülesanded. Ühest sarnasest juhtumist, mis ühtlasi näitab, kuidas vaadatakse meie päevil tihti kõlbluse küsimustele, jutustab tun-

tud kriminaal-kirjanik Robert Heymann („Polizei und Sitte“). Keegi tantsijanna sõlmis lepingu ühe Pariisi revüü-ettevõttega; lepingu järele oli tantsijanna kohustatud revüüs üles astuma alasti. Tantsijanna oli lepingu allakirjutamisel arvamisel, et alasti tantsima tähendab tantsimist väheste riietega, nii nagu seda praktiseeritakse üldiselt revüüdes. Kui aga teatri direktsoon hakkas hiljem nõudma, et tantsijanna tõesti alasti tantsiks, s. o. ilma igasuguse riietuseta, hakkas tantsijanna vastu ja seletas, et tema sarnasel viisil üles ei astu. Direktsoon laskis selle peale tantsijanna lahti. Viimane läks kohtusse ja nõudis, et teda uuesti teenistusse võetaks, seletades, et tema ei saa ometigi ilmuda näitelavale niisuguses olukorras, mis ei vasta sugugi moraalile. Kohtunik jõudis otsusele, et tantsijanna peab lepingut täitma nii, nagu seda sõlmiti, ta ei arutanud küsimust, kas kõnesolev leping oli kombustusvastane või mitte.

Lõpuks veel paar sõna naispolitseist, kui kombustuspolitsei tähtsamast osast. Alles paarikümne aasta eest hakati aru

saama, et kombustuspolitsei ülesandeid võivad naised täita vähemalt sama hästi kui meesterahvad. Kuid juba varsti selgus, et mehed ei kõlbagi mõne küsimuse lahendamiseks sellelt alalt nii hästi kui naised. Kui veel hakati pöörama tähelepanu küsimuse kasvatuslikule ja majanduslikule küljele, kui hakati otsima prostitutsiooni põhjusi ja arusaamisele jõudma, et sel alal tuleb teha palju ärahoivat tööd, siis oli selge, et kombustuspolitsei ala on nagu loodud naistele. Järelevalve laste, noorte tütarlaste, suurlinna sõitnud maatüdrukute üle — see on ala, mis peab naisametnikkude käes olema, mehed ei suuda siin midagi teha, kuigi nad seda oskaksid ja südamest tahaksid. Inglased, kui igapidi praktiline rahvas, tulid esimestena mõttele kasutada naisametnikke kombustuspolitsei ülesannete täitmiseks; teadupärast asutasid inglased ka esimese regulaarse naispolitsei. Inglise jälgedes käivad praegu juba mitmed teised rahvad, eeskätt sakslased, ja arvatavasti pole kaugel aeg, kus naispolitsei kombustuspolitseina tegutseb kõikjal maailmas. R.

Missugused politseiametnikud arvata kutseõiguslisteks?

M. Lembit.

Politseiasutuste kujundamise määruse § 41. loeb üles üldhariduslised tingimused politseiametisse määramisel. Selle paragrahvi lõplõige sisaldab tegelikult elus tähtsat erandit: ametisse määraval võimul on õigus ära jätta paragrahvis ette nähtud nõudeid, kui ametisse määratavad isikud oma võimetelt ja ametioskuselt vastavad ametile. Määruse § 42. seab üles peale haridusliste tingimuste nõude, et alates konstaablite, kriminaal- ja poliitilise politsei vanemate agentide ametist, peavad määratavad isikud oma politseiteenistuse kutsetunnistuse.

Nende kahe paragrahvi vahe seisab selles, et esimeses sisaldub hariduse suhtes erandi tegemise võimalus, kuna teine paragrahv on kategoorilise iseloomuga, s. o. kutsetunnistuse peab ametisse määratav kandidaat muretsema tingimata. Sellest järeldame, et isikuid, kel kutsetunnistus puudub, võidakse ametisse määrata ajutisteks kohustetäitjateks, seni, kui nad kutsetunnistuse omandavad. Kutse-

tunnistuse omandamise eeltingimustena võetakse § 41. mainitud hariduslised tingimused. Et aga viimaste tingimuste suhtes ametisse määraja ülemus võib lubada erandeid, siis on tänini ülemus paljudele vähema haridusega kandidaatidele lubanud kutsetunnistuste omandamiseks politseikooli juures eksamid sooritada, arvesse võttes nende võimeid, atestatsiooni ja teeneid juba tegelikus teenistuses.

Praegu leiame teenistuses suure protsendi vanu ametnikke, kes tegelikult pole olnud politseikooli juures katsetel ega koolilt kutsetunnistust omandanud. Keda neist arvata kutseõiguslisteks, keda mitte? See küsimus tekitab kohtadel vaielusi. Mainitud liik ametnikke arvavad endid kutseõiguslisteks ja seda, võib olla, täie õigusega.

Arutame lähemalt politseikooli ajutist korraldust (R. T. 61/62 — 1925). Erilist tähelepanu väärib seile korralduse § 35. loetlusega, kes nimelt saavad politsei-

kooli kutsetunnistused: 1) kes politseikooli kõrgema klassi kursuse läbi teinud ja katsekomisjoni ees eksamid sooritanud; 2) kes kooli juures erikursused (v. § 3.) läbi teinud ning katsekomisjoni ees eksamid sooritanud. (P. 2-es tähendatud erikursusi pole tänapäevani veel korraldatud, kui välja arvata möödunud aastal komissaridele ja abikomissaridele korraldatud lühiajalised informatsiooni-kursused. Need kursused lõppesid osalt katseteta, seepärast nende lõpul ei antud mingisuguseid tunnistusi, kuigi läbi võeti lühendatult pol.-kooli kõrgema klassi kava) ... 5) siseministri otsusel isikud, kes lõpetanud politseiametnikkude senised kursused.

Teatavasti korraldati sääraseid kursusi 1922. a. alates rajoonitülematele ja kõrgematele ametnikkudele ühes kriminaalametnikkudega. Nende kursuste lõpul korraldati komisjoni ees eksamid, hinnati teadmisi läbivõetud ainetes ja anti lõputunnistused välja. Suur hulk kursuste lõpetajaist püsib praegu veel kohtadel ja nad loevad endid kutseõiguslisteks.

Kuid kas kursuste lõputunnistused loetakse praegusel ajal kutsetunnistusteks? P. 5-s on mainitud: „siseministri otsusel“. Kas säärane otsus on juba tehtud või tuleb selle otsuse tegemist üksikutele juhtumitel paluda? Kui see küsimus ju-

ba omal ajal otsustatud ametisolijate suhtes, siis tuleks vanemad ametnikud arvata kutseõiguslisteks ja kursuste lõputunnistused üheväärilisteks politseikooli lõputunnistustega. Teenistuse huvid selle all ei kannataks; meie leiame ka teistel teenistusladel ametnikke, näiteks õpetajaid, kes omasid kutseõigused veneaegsetest seminaridest, kursustelt jne., kuigi suur osa on omandanud kutsetunnistused Eesti koolides ja kursustel. Aeg-ajalt täiendatakse teadmisi erikursustel, milliseid näeb ette ka politseiteenistuse arendamiseks kooli korraldamise määruse § 3.

See teadmine oleks moraalselt vanematele ametnikkudele troostiks ja julgustuseks, kui neid arvatakse kutseõiguslisteks üheväärselt politseikooli lõpetajate noorte ametvendadega. Isiklikult olen arvamusel, et need küsimused nõnda keskvalitsuses on ammugi otsustatud, ja kahtlust ei pruugiks olla endistel kursuste lõpetajatel pol.-kooli ajutise korralduse § 35. p. 5. tõlgitsemisel.

Huvitav oleks näha „E. Politseilehe“ veergudel mainitud määruse autoriteetlikku tõlgitsemist.

Toim. märkus. Selle küsimuse kohta ilmub lähemal ajal kirjatükk ühe asjale lähedalseisva politseiametniku sulest.

Mida ei teata?

Maal elutsev politseiametnik kulutab palju ameti asjaajamise jaoks, mida isiklik huvi tegema ei sunni ja millest ei teata; see on häda, millest vaikida ei saa.

Kõigepealt koormab maal politseid korterikriis: saad kuidagi korteri, siis pead olema nagu onupoeg, sest muidu võidakse nõuda korter tagasi, uut aga pole nii pea leida.

Telefon on saanud maal politseile väga vajaliseks, kuid tema on jäetud sest tähtsast ühendusabinõust ilma. Paljud konstaablid on seadnud isiklikul kulul telefoni sisse, mida aga ametlikult vaja on tarvitada mitu korda nädalas. See telefoni seade ei ole küll odav lõbu; ameti ja rahva huvides peab selle eest maksu maksma oma palgast.

Ametlik liikumine näib olevat maal väga korras; nähakse politseiametnikku

jalgrattal sõitmas, arvatakse, mis tal viga, ega jalgrattasõit väsita, kuid halvad porised teed ja pikkk talv ei tule kellelegi meele. Hobuse pidamine teeb sõidu kalliks, jääb vaid üle jala käia porisel ajal ja talvel. Mõne aasta pärast on kopsud ja jalad rikutud seesuguse käimise ja jalgrattal sõitmise tagajärjel; siis tuleb tihti amet maha panna, otsides muud teenistust, et võita tervist tagasi. Arvan, et selle arvele võiks panna suur osa teenistusest lahkunud ametnikke.

Sõidukulude kalliduse tõttu on meil riigi raudtee veeteede ja omnibuste liinidel sõitmine peaaegu võimatu; oleks võidud lubada vähemalt poole hinnaga sõitmist, politseile oleks seega hõlbustatud rahva hulgas liikumine. Iga politseiametnik on oma teenistusega niivõrt seotud, et tal pole kunagi aega võtta ette lõbusõituid.

Et raudtee-, veeteede ja omnibuste liinid läbistavad rajooni, siis hõlbustavad need ametlikku liikumist ja vähendavad jalavaeva; linnas on välispolitseile antud soodustus trammide ja omnibuste liinidel.

Mootorsõidukite ilmumisega on mõnedel välispolitsei ametnikkudel korda läinud kokkuhoitud rahaga omandada mootorratas, millela õieti üldse kuskil kaugel maanurgas läbi ei saa. Jõuvankrite seadusega pandi ka politseiametnikkude mootorrattad, olgu need isiklikud või riigi omad, maksu alla. Maavalitsused maksustasid varem küll mootorrattaid, kuid politseiametnikkudele tarvisminevad mootorrattad vabastati maavalitsusele kuuluvast maksust esitatud palve peale. Nüüd maksust vabastamiseks antud palved jäetakse tagajärjeta, sest seadus ei tee erandeid. Võib olla arvatakse, et see maks, 15 krooni, suve pealt

pole palju, kuid politseiametnikule on see küllalt suur palgast maksta, sest sõiduk ise teeb kulusid.

Veel maksustavad omavalitsused, olgu maal või linnas, politsei isiklike jalgrattaid, see maks pole suur, kuid ta tundub ebaõiglasena. Ainukeseks soodustuseks võib pidada, et omavalitsused politsei ametisõidu hobused on jätnud maksust vabaks, kuid sellest on kasu vähe, sest hobuse pidamine on kallid ja ta liikumise kiirus ei vasta tehniliste sõidukite omale, mispärast hobune politsei ei suuda tänapäev rahuldada.

Kokkuvõttes tahaksin tõendada, et politseiametnik poole oma teenitud palgast igal kuul peab kulutama ameti huvide peale, kuna teisiti ei saa läbi. Siin oleks vaja kiirelt parandust luua ja politseile teenistuskulude vähendamiseks soodustusi anda eelpoolloetletud asjus.

Üks paljudest.

Mõnd Saksamaa vanglatest.

Mõne aja eest ilmusid ametlikud statistilised andmed Saksamaa vanglate kohta 1926. ja 1927. aastal. Nende andmete järgi oli 1. juulil 1927. aastal Saksamaal üldse 1732 vanglat, nendest oli Preisimaal 1026 vanglat. Suurem osa vanglatest ei mahutanud enesesse üle 500 vangi, nii et Saksamaal on praegu veel valitsevaks vangla tüübiks väike vangla, mis seletatav seega, et vanglad on enamalt jaolt pärit vanemast ajast ja et viimasel ajal ei ole juure ehitatud suuremaid vangimaju. Suuremaid — ja järelikult ka moodsamaid vanglaid leidub Saksamaal praegu ainult 30 ümber, mis on väga väike arv 1732 seas. 1. juuliks 1926. a. viibis saksa vanglates 74.000 vangi, see arv kahanes õige tunduvalt aasta jooksul, nii et 1. juuliks 1927. a. leidis vanglates 62.000 vangi, s.o. 12.000 võrra vähem.

Vangide magamisruumid lasevad nähtavasti siin ja seal palju soovida, see selgub juba sellest, et 345 magamisruumis viibivad keskmiselt 19 ja rohkem vange.

Iga 100.000 elaniku peale, keda võib karistada kriminaalseaduste alusel, tuleb 142 vangi.

1927. a. oli vangimajade teenistuses kokku 15.000 ametnikku. Ei saa öelda,

et see oleks just väike arv: 62.000 vangi kohta 15.000 ametnikku, tähendab, et iga nelja vangi peale tuleb üks ametnik. See arv paneb juba seepärast mõtlema, et Saksamaal on viidud läbi äärmine kokkuvõtte ametnikkude koosseisude suhtes, mis isegi kohtuasutuste ees seisma pole jäänud. Nähtavasti aga pole veel suudetud vanglaid organiseerida nii, et ametnikkude arv väheneks ja seejuures asi ise selle all ei kannataks. Nende ametnikkude seas leidub 813 arsti, 150 kooliõpetajat ja 1200 vaimulikku. Õpetajad peavad loenguid vangidele mitmesuguste alade üle ja on ühtlasi ka teatud mõttes vangide kasvatajateks ühes vaimulikkudega.

Nagu tähendatud, hoolitseb 813 arsti vangide tervise eest. See on muidugi suur arv, kuid siiski veel mitte küllalt suur. Selgub nimelt, et 807 vanglas pole üldse arsti olemas; need vanglad peavad kuidagi teisiti läbi ajama. Vangidega tuleb humaanselt ümber käia, neile tuleb ka võimaldada alati arstiabi saamist, see saamine aga on mitmes kohas väga raskendatud. Just sellele küsimusele on hakatud viimasel ajal pöörama tähelepanu, seda enam, et vanglad ise suuremalt osalt ei vasta meieaja nõuetele tervishoiu mõt-

tes. Hooned on vanad, niisked, madalad ja aitavad kaasa haiguste levimisele. Muidugi mõista on Saksamaal ka väga häid ja eeskujulikke vanglaid, kuid nende arv on väike ja riigi rahalised resursid ei luba praegu veel mõelda uute ehitamisele suuremal arvul.

Vanglates on tähendatud andmete järgi üldse 2445 magamis- ja kinnipidamisruumi, mis pole köetavad. See olukord andis enast eriti tunda läinud talvel, mil Saksamaal valitsesid eriti külmad ilmad. Umbes 13.000 ruumi ümber on elektri ja gaasivalgustusega, teiste sõnadega on need ruumid öhtutel pimedad, sest petrooleumlampe ega teist sarnast valgustust vanglates vangide ruumides ei tunta.

Nagu öeldud, on hakatud nendele küsimustele viimasel ajal pöörama erilist tähelepanu. On arusaamisele jõutud, et vange tuleb kõigepealt katsuda kasvatada ja parandada, et karistus pole mingisugune kättemaksu abinõu või abinõu mõne isiku kahjutuks tegemiseks üldsusele teatavaks ajaks, vaid abinõu isikute parandamiseks, kes kergemeelsuse või majandusliku olukorra või halva ümbruse või kasvatama-

tuse tagajärjel on sattunud teele, mis hädooltilik kodanikkudele ja riigile. Kuid kasvatamisest üksi pole muidugi küllalt; on vaja vangidele luua ka elutingimusi, mis aitaksid kasvatustööd edukalt läbi viia. Sarnaste elementaarsete tingimuste hulka kuuluvad esikorras muidugi soe ja valgustatud ruum. Ei tohiks vange jätta pimedatel sügis- ja talveõhtutel pimedasse kongi, mis ainult võib suurendada asjata hingepiina või — mis tihti juhtub — mis viib vange uuesti kuritegevuse ja kättemaksu mõtetele.

Saksa vanglate halb seisab veel selles, et ühed neist on hästi sisse seatud vastavalt moodsatele nõuetele, kuna teised on veel võrdlemisi primitiivsed. Vang võib sattuda kas heasse või halba vanglasse: tema saatmine vanglasse on midagi loterii taolist, kui saatust tahab, satub vang korralikku vangimajja, kui saatust on tema vastu, satub ta halba vanglasse. Ja tihti juhtub, et väike kurjategija satub halba vangimajja, kuna mõni kardetav retsidivist jällegi heasse vangimajja, mis pole loomulik ega õiglane.

R. S.

Eesti riigivapist.

M. Morrison.

Eesti riigivapi vajadus kerkis esile küll juba 1918. a. lõpul, kuid seaduse valmimine võttis aega. Välismärgi üldise vajaduse tõttu tarvitati (näit. politsei mütsimärkidel) linnade vappe.

Vapiseaduse eelnõu oli riigikogus harutusel mitme aasta jooksul, tehes siin läbi mitmed keerdkäigud; tuleb tunnistada, et katsuti kõik võimalused, et riigivapp kujuneks sääraseks, mis kõige enam vastaks meie seisukohale nii ajalooliselt, kui ka oluliselt. 1921. a. väljakuulutatud vapi kavandite võistlustel saadi mitte vähem kui 139 (!) ettepanekut, mille järele vab. val. poolt anti mitu kavandit riigikogule. Riigikogu väliskomisjonist anti need pärast läbivaatamist riigikaitse komisjoni, kuid viimane lükkas need tagasi läbi vaatamata. Selle järele tuldi väliskomisjoni otsusele, et tuleb jääda Eestimaa ajaloolise vapi juure, mis meil tarvitusel Taani ajast. Juba samas komisjonis tehti ettepanek kilbi ümber asetada tammeokstest pärg,

kuid ettepanek lükkati seekord tagasi ning jäeti alul lihtsa kilbi juure*).

I. riigikogus leidis vapiseaduse eelnõu vastuvõtmist 1. lugemisel, kuid kaugemale ei jõutud riigikogu laialimineku tõttu.

Vahepeal tuldi arvamisele, et kotka motiiv on sündsam leopardidest. Selle tagajärjel kuulutati välja uus võistlus ja tehti ettepanek riigivapi kavandit valmistada kotka, põhjatahe ja põhjavalguse motiividel. Uuest võistlusest võttis osa kaks isikut, kuid nende kavandid tunnistati mitte-vastuvõetavateks. Seetõttu jäeti üldkomisjoni 3 leopardi juure ning esitati 2. riigikogule 5 kavandit (3 kotkastega, 1. viikingite laevaga ja 1 kolme leopardiga). 2. riigikogus puhkesid riigivapi seaduse haru-

* Kindlaid ja dokumentaalseid tõendusid, et Eestimaa kubermangu vapp oli tarvitusel Taani ajal, pole olemas, küll on aga olemas sellekohaseid jälgi. (v. minu artikkel „Kaitse Kodu“. Nr. 23. — 1929. a.)

tamisel uuesti põhimõttelised vaielused ja vapiseadus anti tagasi üldkomisjoni.

Üldkomisjonis tehti katset uue kavandi saamiseks ja pööruti Eesti kunstnikkude liidu, E. kujut. kunstide ühingu ja riigi kunstitööstuskooli poole, et igaüks neist esitaks vähemalt kolm uut kavandit; tingimuseks oli, et: 1) kavandid oleksid lihtsad, 2) oleksid sisuliselt Eestist ja 3) et vapp oleks tarvitamisel praktiline. Üleskutse tulemuseks oli 20 kavandi esitamine, milledest üldkomisjon valis välja Eesti vapiks kavandi 3 leopardiga ning põhjendas vastuvõtmist seega, et: 1. kolm leopardi olnud ajalooliseks Eesti kubermangu vapiks ja 2. et nimetatud kavand on juba 1. riigikogu poolt vastu võetud esimesel lugemisel. Nimetatud otsusega on selgesti öeldud, et vapi seaduslikuks eelkärijaks on endine Eestimaa kubermangu vapp. Kõrvale oli jäänud seega Tallinna linn, olgugi et Tallinna linna vapp identne endise Eestimaa kubermangu vapiga.

Vapiseaduse lõplikul harutamisel 2. riigikogus näidati, et hilisemad vapikavandite võistlused on nurjunud ja seepärast tulebki jääda endise kolme leopardi kavandi juure. Kolme leopardi kavand leidis riigivapina vastuvõttu (R. T. 117/118 — 1925.) ühes algupärandi värvide juurelisamisega. Riigilipu seaduse taoliselt ei ole riigivapi seaduses määratud vapi algsuurus ega ka tema proportsioonid. Vapi üksikute osade tähendust pole tänini keegi seletanud, kuigi neid tunti. Kuna see puutub heraldika põhireeglitesse, siis tuleks tulla kord erilisel selle juure tagasi.

Kolm sinist, taevakarvalist lõvist leopardi on fikseeritud Eestimaa kubermangu vapiks Veneriigi põhiseaduse lisas I, § 3., p. IV, kus nimetatud vapp oli esimeseks neljaväljalises Läänemeremaade (Eesti, Liivi, Kuura-Semgallia ja Karjala) ühis-kilbis.

Petistest laenude andmise alal.

Pettused laenude andmise alal on meieaja saavutusi, vähemalt ei ole nende arv ja ulatus kunagi varem nii suur olnud kui praegu. Petised sel alal on hästi organiseeritud, ettevõtted, millede abil töötatakse, on eeskujulikult sisse seatud, terve asi on nii praktiliselt kui ka juriidiliselt hästi läbi mõeldud ja pole ime, et

Püüti kolme leopardi sümboolset tähendust siduda meie ajalooliste sündmustega. Seda tegi rkl. L. Raudkepp vapiseaduse viimasel lugemisel riigikogus, olgugi pärast hääletamist, kelle seletuse järgi kolm leopardi tähendavat eesti rahva kolme suurt vabadusheitlust, üks Lembitu aegset, teine 1343. a., kolmas 1918.—1920. a. ning tammelehtedest pärg kilbi ümber vabaduspüüete närtsimatuid traditsioone.

Riigivapi seaduse § 4. märkuse järgi võidakse tarvitada peale seaduses kindlaksmääratud juhtumite riigivappi ainult vab. val. määruste põhjal. Riigivapi tarvitamise keeld ilma vab. val. sellekohase eriloata on loomulik kitsendus, mis riigivapil peab olema. Kuid see asjaolu ei peaks olema takistuseks riigivapi tarvitusele võtmisel laiemas ulatuses. Harilikult tarvitatakse riigivappi ka paberrahal, seal ilmus ta meil esmalt 1928. a. suvel uute kümne-krooniliste ilustusena.

Riigivappi on lubatud tarvitada kohutpristavite nõukogu, vann. advokaatide nõukogu, notaaride, vann. tõlkide ja vangide hooldamise seltsi pitsatites, aktiisi ametkonna plombtangides, monopoli pitserites ja templites, tolliameti plombtangides, riigikontrolli ametnikkudel, raudteel, põllutööstusministeeriumil aktide kinnitamisel, riigiasutuste väljaannetel, põlevkivitööstuse saadustel ja välislaenu võlakohustustel vab. val. erilubadega (R. T. 3, 20, 36, 44 — 1926. ja 2, 10, 56 ja 69 — 1927). „Riigi Teataja“ algas väikese vapi tarvitamist alles paar aastat hiljem, 1. jaan. 1928. a. lehe eesküljel pealkirja kohal. Riigilipul võib riigilipu seaduse (R. T. 84/85. — 1922) § 3. põhjal riigivappi tarvitada riigivanem; teised riigiasutused ainult oma asutuste erimärke. Küsitavaks jääb, kas oleks see võimalik politseiasutuste välissiltidel?

nende petiste ohvriks langeb igal aastal hullk inimesi, mis kahjulik juba puht-rahvamajanduslikult seisukohalt, mis halb aga eriti veel seetõttu, et ohvriteks on enamalt jaolt vaesed inimesed, kes kaotavad viimased sendid petiste läbi.

Kui hästi teenivad sarnased petised, seda näitab tuntud kriminaalnõunik dr.

Gebhardt („Darlehnschwindler“) Saksa-
maa kohta (teistes Euroopa riikides on
olud umbes samasugused). Ühe niisugu-
se petise taskuraamatust leiti järgmisi
andmeid: sissetulek aprillis avansside
näol 471,90 s. marka, mais — 925,50 mar-
ka, juunis — 586,20 marka, kokku kolme
kuu jooksul 1983,30 saksa marka; järg-
mise viie kuu sissetulekud oild kokku
34.429 s. marka, nii et petis teenis ka-
heksa kuu jooksul 36.412 saksa marka
või umbes 3.277.000 senti meie rahas.
Väljaminekud olid sama aja jooksul õige
minimaalsed, nad seisid õieti ainult pos-
tiikuludes. Laenusoovijate arv oli tähend-
datud kaheksa kuu jooksul 1216, nii et
iga sooviavaldaja maksis keskmiselt
avansina 30 s. marka ehk 27 krooni.

Asja halb külg seisab selles, et kah-
jukannatajad ei teata harilikult oma sis-
sekukkumisest kellelegi, mis hõlbustab
petiste tööd ja ei anna võimudele võima-
lusi pettusi likvideerida ja süüdlasi toi-
metada trellide taha. Kahjukannatajad
ei kõnele asjast teistele, nad ei teata as-
jast aga ka, nagu näitab igapäevane elu,
politseile ja veel vähem prokuratuurile.
Politsei on ise sunnitud paljastama sar-
naseid petiseid, mis muidugi pole kerge
ja, mis peasi, nõuab palju kallist aega.
Säärased petised aga on tihti veel nii hä-
bematud ja ähvardavad isikut, kes on aru
saanud, et temal on tegemist petisega, ja
kes tuleb antud avanssi tagasi nõudma,
ähvardusega mittetagasimaksmise korral
teatada asjast ametivõimudele, anda poli-
itseile kätte — väljapressimise eest!
Enamalt jaolt mõjub säärane ähvardus,
sest inimesed ei tunne seadusi, ja kahju-
kannatajad lähevad ära ja ei tüliita enam
laenuandjaid. Pealegi arvavad kahju-
kannatajad, et pole mõtet minna politi-
seisse, sest selle järelduseks on kohtus-
käimine tunnistajana ja antud raha nii-
kui-nii enam tagasi ei saa.

Milles seisab siis nüüd kõnesolevate
petiste tegevus? Pettust alustatakse
kuulutustega ajalehis, millede sisu on ik-
ka üks ja sama: soliid firma annab lae-
nu headel tingimustel, firmal pole midagi
ühist petistega, kes ainult tahavad raha
välja meelitada vaestelt inimestelt jne.
Muidugi järgneb veel kellegi tundmatu
isiku — agendi — aadress, kes annab
lähemaid teateid laenude tingimuste koh-
ta. Niisugustele kuulutustele kukuvad
inimesed ikka jälle sisse. Kirjutatakse
kuulutuses nimetatud isikule ja varsti

saadakse viimaselt kutse tulla isiklikult
läbirääkimisele laenu saamise kohta. Lae-
nusoovija ilmubki kohale ja saab kokku
soliidse vanahärraga, kes kiidab oma fir-
mat ja näitab ette suure hulga trükitud
kiiduavaldusi firmale. Ettevõtte on agen-
di sõnade järgi muidugi väga soliidne,
laenu tingimused on väga soodsad jne.
ja laenu saab kindlasti, kui paluja kuidagi
suudab kindlustada saadud laenu.
Oma vaeva eest saab agent raha, sum-
ma suurus ripub ära palutud laenu suuru-
selt: see on juba kokkulepe agendi ja
vastava firma vahel. Seda avanssi peab
muidugi maksma laenusoovija. Niipea
kui avanss on makstud, teatab agent pal-
lujale oma firma aadressi ja paneb talle
ette trükitud blanketi allakirjutamiseks,
blankett sisaldab laenu saamise palve.

Kui laenusoovija jõuab tagasi koju,
alles siis hakkab tema asja üle lähemalt
järele mõtlema. Alles siis torkab talle
harilikult silma, et teda vastu võeti mitte
kuski kontoris, vaid erakorteris, et teda
ei võtnud vastu rahaandja, vaid mingisugune
vahetalitaja, et kõnelus sündis nel-
ja silma all tunnistajate juuresolekuta jne.
Hakatakse küsimust uurima ja varsti
saadakse teada, et harilikult on tsentrali-
seeritud petmised laenu andmise alal.

Keskkoht, firma ise, asub mõnes suur-
linnas. Firma töötab agentide kaudu,
kes asuvad igas suuremas linnas. Kõik
niidid viivad muidugi keskkohhta. Firma
ja agendid töötavad käsi-käes ja on üks-
teisele abiks sissekukkimise korral: sel
puhul kaitseb firma agente või jälle
agendid firmat — rippuvalt sellest, kes
on langenud ametivõimude kahtluse alla.
Muidugi tahavad inimesed, kes soovivad
laenu saada, astuda ühendusse otsekohe
laenuandjaga, sest see vähendab kulusid
— ära langevad tasud vahetalitajatele
— ja kiirustab asja. Seetõttu kuulutavad
ka agendid harilikult, et raha annab ot-
sekohe rahamees ise. Kui agent on saan-
ud avansi ja allakirjutatud palve laenu
saamiseks, saadab tema palve edasi fir-
male — ja tema tegevus on lõppenud.
Peab silmas pidama, et agendid nõuavad
küll raha vahetalituse eest, tegelikult
nad aga pole vahetalitajad — nad teata-
vad ainult inimestele, missugune firma
annab teatud tingimustel raha laenuks.
Agentidel pole ka mingisugust mõju lae-
nuandmisele, tihti ei tohigi nad omalt-
poolt mingisuguseid samme astuda sel-
leks, et sooviavaldaja tõesti laenu saaks.

Siis võtavad agendid palve vastu, ilma et nad uuriks, kas laenusoovijat võib usaldada. Huvitav on, et see moment pea kunagi ei ärata soovijate tähelepanu ja kahtlust. Kui suurelt töötab mõni laenuandmise ettevõtte, näitab see asjaolu, et — juba mainitud dr. Gebhardti andmetel — paari aasta eest selgitati Bochumi kohtus, et ühel Duisburgi firmal oli 266 agent, ühel Hamburgi firmal — 329 agent, ühel Esseni firmal — 116 agent ja ühel Rochumi firmal 55 agent; võimalik ja tõenäoline on aga, et agentide arv oli hulga suurem, ainult kindlaks ei suudetud teha kõiki.

Kui laenusoovija ise hakkab uurima, missugune siis see firma on, kust raha saab — kahjuks tulevad need uurimise tahtmised ikka liig hilja — siis selgub, et firmat tuntakse küll, kuid soliid ettevõtteid ei tee temaga tegemist, ainult politsei ja prokuratuur tunnevad huvi ettevõtte vastu, mis on tuntud kui liiakasuvõtja ettevõtte. Siis hakatakse ka lugema juba varem allakirjutatud blanketti, kui sarnane on käepärast. Agendid neid heameelega ei anna laenusoovijate kätte — see võib tuua asjata tüli. Kõigepealt leidub blanketi alguses lause, et laenusoovija ei ole väljapääsematus seisukorras — see lause on selleks, et hiljem ei saaks firmat vastutusele võtta liiakasuvõtmise eest. Edasi seisab vormulaaris, et laenusoovijal on teada firma laenu tingimused. See on muidugi vale, parimal juhtumil annab agent neid tingimusi teada siis, kui avanss saadud ja blanketil allkiri olemas. Tingimused on nimelt sarnased, mis kergendavad liiakasuvõtjate ja kelmidest tööd ja neid tarbekorral kaitsevad kohtu eest. Tingimuste järgi on firmal õigus saada enne laenu andmist paushaalsumma „kulude katteks“, seda raha nimetatakse ka informatsiooni rahaks või teadete kogumise rahaks jne. Seda raha tuleb ette maksta ja firma ei ole kohustatud enne raha saamist ettevõtma mingisuguseid samme laenu andmiseks. Lõpuks on firma kohustatud laenu andma ainult siis, kui tema poolt kogutud informatsioonid laenusoovija kohta on usaldustäratavad.

Firma teatab muidugi peatselt laenusoovijale, et viimase palve on agendi kaudu saadud ja palub saata otsekohe raha kulude katteks — arvesse võttes laenu tingimusi. Harilikult hakkab laenu-

soovija alles siis läbi lugema laenu tingimuste lehte, mille ta agendilt saanud, äraminekul viimase juurest. Laenusoovija kardab muidugi kaotada raha, mis ta maksis agendile lahke vahetalituse eest, ja saadab nõutud summa otsekohe firmale. Kui aga laenusoovija hakkab asja soliiduses kahtlema, siis saadab firma talle varsti uue kirja, milles ta tõendab oma soliidust ja juhib tähelepanu laenu headele tingimustele. See abinõu aitab alati: laenusoovija viib rahalises kitsikuses, temal on tingimata raha vaja ja ta saadab ettevõttele nõutud summa. Agent tõendas, et laenu saab hiljem kahe nädala jooksul. Pärast raha saatmist firmale tuleb veel oodata kaks kuni kolm nädalat ja alles siis saabub vastus, mis on muidugi eitav, sest vastasel korral poleks tervel pettusel mõtet. Firma teatab palujale, et tema poolt kogutud informatsioonid näitavad, et soovijale ei saa raha anda, kuna tema poolt pakutud kindlustused on liig väikesed ega väärilistatud jne. Firma on ka tõesti andmeid kogunud, seda tehakse mõne väikesel nurgabürookese kaudu või aga büroo kaudu, mis pole muud, kui sama firma kõrvalettevõtte.

Muidugi mõista ei imesta laenusoovija, et tema majanduslik olukord on, firma kirja järgi, niisugune, mis ei luba laenu anda. See olukord on vilets — seepärast ju ka laenu soovitakse teha. Kui aga soovija pöördub uuesti firma poole ja nimetab girante, kes tema eest vastutavad, siis algab juba pettuse kolmas järk. Firma nõuab uuesti raha, sest olevat vaja uurida girantide majanduslikku olukorda. Kui raha makstakse, siis muidugi saabub jälle eitav vastus — ka girante ei loeta kunagi usaldusväärilisteks. Kui aga firmal kuidagi pole võimalik girante mitte usaldada, siis katsutakse kõikisuguste ettekäänete abil laenu andmist edasi lükata, lootuses, et klient ometi kord tüdineb asjata kirjutamisest. Tarbekorral ei vastata pikemat aega üldse kirjadele, saadetakse häbematu vastusi jne. Firma ei ole kohustatud harilikult — rippuvalt muidugi vastava riigi seadustest — raha tagasi maksma, mis on antud kulude katteks, kui laenu ei anta.

Lõpuks võiks veel tähendada, et säärased firmad mõnel üksikul korral ka tõesti laenu annavad. See juhtub mui-

dugi siis, kui girandid on väljaspool igasugust kahtlust ja laenusooviija ei jäta kuidagi firmat rahule. Neid juhtumeid aga on õige vähe: mitte enam kui 2—3 protsenti üldisest laenusoovijate arvust. Firma annab laenu seejuures selle tagamõttega, et tarbekorral võib ametivõimudele näidata, et tõesti laene antakse,

et terve ettevõtte ei põhjene õhule. Teleks aga peab firma muidugi kuidagi tulutoovalt oma raha kasutama, mis on saadud sadadelt inimestelt peetuse teel. Parim kasutamiseviis on laenu andmine soliidsete kindlustuste vastu — see annab kõige enam protsente.

Politsei K. O. L. asemikkude kogu koosolek.

E. Klumberg.

15. augustil pidas Politsei kehakasvatusorganisatsioonide liit oma korralist asemikkude kogu koosolekut. Koos oli 29 asemikku.

1928./29. a. tegevuse aruande kandis ette liidu juhatuse esimees, pol.-val abidirektor J. Sooman. Liidu tegevusest on märkida üleriiklikkude politsei esivõistluste korraldamist kergejõustikus, raskejõustikus, ujumises, jalgrattasõidus, laskmises ja suusatamises. Esivõistlusi peeti Tallinnas, Tartus ja Rakveres. Tallinnas korraldati ümber linna teatejooksu võistlus kaitseväe, kaitseliidu ja piirivalvega.

1928./29. a. rahalise aruande kandis ette liidu laekahoidja prefekt V. Rotenbork. Sissetulekuid on liidul olnud Kr. 4838.60 ja väljaminekuid Kr. 4051.03. Saldo 1. aprillil 1929. a. Kr. 787.57. 1929./30. a. liidu liikmemaksuks määrati Kr. 1. —

Liidu 1929./30. a. eelarve viidi tasakaalu Kr. 2300.

1929./30. a. tegevuskavasse võeti üleriiklikkude politsei esivõistluste korraldamine kergejõustikus, raskejõustikus, ujumises, jalgrattasõidus, laskmises, suusatamises ja pallimängudes.

Uude juhatusse valiti abidirektor J. Sooman, inspektor A. Tamman, prefekt V. Rotenbork, prefekt J. Kruus, abiprefekt V. Sihle, komissar Vau ja spordiinstruktor E. Klumberg. Uus juhatatus jaotab omavahel ametid järgmiselt: esimees abidirektor J. Sooman, abiesimees inspektor A. Tamman, laekahoidja V. Rotenbork, kehalise kasvatuses liikumise juhiks spordiinstruktor E. Klumberg, ametita liikmeiks — prefekt Kruus, abiprefekt V. Sihle ja komissar Vau. Kirjatoimetajaks koopteeriti juhatuse kandidaat konstaabel P. Steinberg.

Spordi alalt.

Piirivalve II üleriiklikud spordivõistlused.

Ltn. R. Reha.

23.—25. augustini peeti Kadrioru staadionil, Pirital „Kalevi“ ujulas ja Scouts üksikjalgväe pataljoni lasketiirul II üleriiklikke spordivõistlusi kergejõustikus, võrkpallimängus, ujumises, jalgrattasõidus, kaitseväe 5-võistluses ja laskmises.

Võistlused avas kohtu- ja siseministri kohustetäitja hr. Hünerson. Võistluste peakohtunikuna toimis kohtu- ja siseministri abi hr. Kübarsepp. Aukülastajana viibisid võistlustel Läti piirivalve ülem kolonel Bolstein oma adjutandi van. leitnant Strasdiniga ja Zilupi ringkonna üle-

ma kapten Krusega. Võistlustest võttis osa 7 ohvitseri ja 98 üleajateenijat.

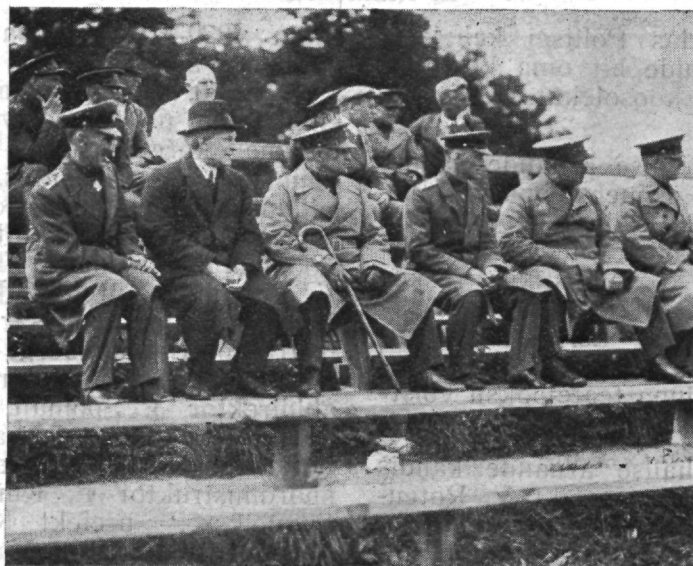
Tehnilised tulemused olid järgmised:

I. Jooksude alal olid paremad tagajärjed: 1) v.a.o. Leetsman — 100 m — 12,2 sek. (uus rekord); 200 m — 24,3 sek. (uus rekord); 500 m. — 1.11,4 sek.; 1000 m — 2.53 sek. ja 110 m tõkkejooksus 16,4 sek. V.a.o. Leetsman on piirivalve kiireim mees lühikestel maadel. Erilist tähelepanu väärib tema saavutus 110 m. tõkkejooksus. 1000 m jooksis n.a.o. Pungas ajaga 2.47,0 sek., mis uus

rekord. 3000 m jooksis ream. Õun 9.49,8 sek. Treeninguna väljaspool võistlust jooksis kaasa meie parim kesk- ja pikamaa jooksja Beldsinski, kelle aeg 9.39,4 sek. 10.000 m võitis samuti ream. Õun 37.05,8 sek. (uus rekord). 4×500 m jaoskondade vahelise teatejooksu võitis Petseri jaoskonna meeskond: n.a.o. Luik, rm. Anderson, veltv. Bach, v.a.o. Miitel, aeg 5.06,2 sek.; 2) Narva jaoskond 5.15,0 sek.; 3) Tallinna jaoskond 5.17,2 sek. 1500+800+400+200+100 m jaoskondade vahelise teatejooksu võitis Peipsi jsk.

rem tagajärg: kaugushüppes kprl. Talts 5,77 m. Hüpetes andis tunda stiili puudus ja sellest oli tingitud nõrk tagajärg. Harjutustel on mõne mehe hüpped üle 6 m olnud, kuid võistlustel ei saadud sammu ja astuti üle algoone. Teivas-kaugushüppes rakmes saavutas v.a.o. Mijtel 6,68 m ja teivaskõrguses 3 m. Kõrgushüppes on tagajärg rm. Poomaniil 1,60 m, v.a.o. Juurikal samuti 1,60 m. Seega on kõrgushüppe tagajärjed keskpärased.

V. Tõukes ja heited. Tõuge-

Külalised ujumisevõistlustel.

Vasakult paremale: Läti piirivalve ülem kol. Bolstein, minister Hünerson, kol. Kurviits.

meeskond: n.a.o. Pungas, kprl. Leego, kprl. Kolk, rm. Tee, veltv. Bluman, aeg 8.30 sek. (uus rekord); 2) Narva jaosk. 8.35 sek. ja 3) Tallinna jsk. — 8.41 sek.

Jooksude alal tuleb märkida üldist edu. Jooksude arenemisele on avaldanud talvine suusatamine tunduvalt mõju.

II. 5 km kiirkäik rakmes. Kiirkäigu võitis rm. Nuuter, Tallinna jsk., laitmatu stiilse käiguga, aeg 29.31,2 sek. (uus rekord); 2) kprl. Arp, ka teise mehe aeg on möödunud aasta rekordist parem.

III. Ujumine. Ujumise alal olid paremad tagajärjed: 100 m. 1) n.a.o. Reinhold 1.45,3 sek.; 2) leitn. Parvey 1.48,7 sek. 500 m. 1) ream. Kukkur 11.35,8 sek. (uus rekord); 2) n.a.o. Eksta.

IV. Hüpped. Hüpete alal oli pa-

tes ja heidetes oli väljapaistev mees veltveebel Blumberg: kuulitõukes saavutas tema 12,11 m, kuulitõukes mõlema käega 20,85 m. Üle 20 m tõukasid kuuli veel veltv. Bluman ja veltv. Bach. Kettaheites saavutas veltv. Blumberg 37,01 m., raskusheites 16,49 m. Kõik tagajärjed on uued rekordid. Raskusheite tagajärg on isegi Eesti rekordist parem. Odaheites: 1) veltv. Bach 47,33 m, mis uus rekord. Granaadheites saavutas n.a.o. Reinman 68,54 m (uus rekord). Tõugete ja heidete tagajärgedega võiks täiesti rahul olla, kui odaheite tagajärg paraneks.

VI. Kaitseväge viievõistlus rakmes: 1. kohale tuli v.a.o. Miitel Petseri jsk. 10,5 punktiga; 2. kohale I.j.m.

Pentsop v.-l. „Kõu“ 15 punktiga: 3. kohale n.a.o. Remmer Narva jsk. 17,5 punktiga; 4. kohale n.a.o. Eksta Tallinna jsk. 19,5 punktiga.

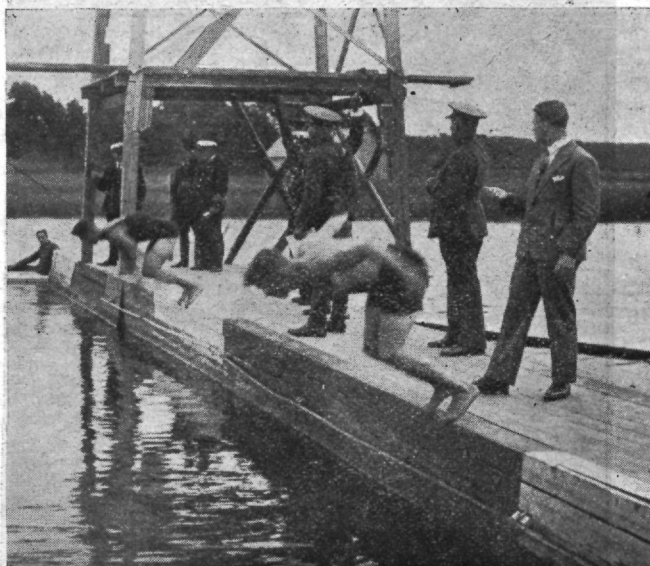
Paremad saavutused üksikutele aladele olid:

1) 60 m jooksus, start lamades: 1. n.a.o. Remmer 8,5 sek.; 2. I j. m. Pentsop 8,6 sek. Jooksu tagajärg väärivad tõsiselt tähelepanu.

2) Granaadiheitel märki saavutas kprl. Talts ja v.a.o. Miitel kumbki 34 silma.

konna koosseis: kapten Toss, veltev. Bluman, v.a.o. Eber, v.a.o. Kask, rm. Unt ja rm. Kunman. 2. koha omandas Petseri ja 3. koha Tallinna jaoskond.

IX. Laskevõistlused. Laskevõistlustel olid paremad tagajärjed: vintpüssist 200 m peale 3 põhiasendist, igast 5 lasku — 1) major Viilip (102 silma); püstol brauningust (kal. 7,65) 25 m peale püsti 15 lasku 1) major Viilip (124 silma), 2) v.a.o. Seren (123 silma); spordipüssist 50 m peale 3 põhiasendist igast 5 lasku 1) leitn. Orgusaar (121 silma). Hariduse-

Ujumisvõistluste 500. m. start Pirital.

3) Kaugust hüppasid v.a.o. Miitel 5,10 m ja I j. m. Pentsop 5,05 m.

4) Granaadi heitsid v.a.o. Miitel 54,49 m ja I j. m. Pentsop 52,52 m kaugusele.

5) 1500 m jooksis I j. m. Pentsop 5,7 sekundiga.

VII. 25 km jalgrattasõit rakkmes. Jalgrattasõit korraldati Narva maanteel, algusega kell 7.30. Tee oli porine, sest öö läbi oli sadanud vihma, mis võistluste ajaks ei lõppenud. Nii mõnigi mees lendas rattalt porisel teel.

Hälvale ilmale vaatamata olid tagajärjed head: 1) kprl. Saalfeldt 57.55 s.; 2) rm. Kars 57.57,4 s.; 3) n.a.o. Traksin 58.20,2 sek.; 4) kprl. Liiv 59 sek.

VIII. Võrkpallimäng. Finaalsel kohtasid Petseri ja Peipsi jaoskondade meeskonnad. Võitis Peipsi tagajäriega 2:0, 1. game 15:3, 2. game 15:10. Mees-

ja sotsiaalminister hr. Hünersoni eriauhinna parimale ohvitserile-laskurile, kristallkannu kuld plaadiga, võitis major Viilip 226 silmaga.

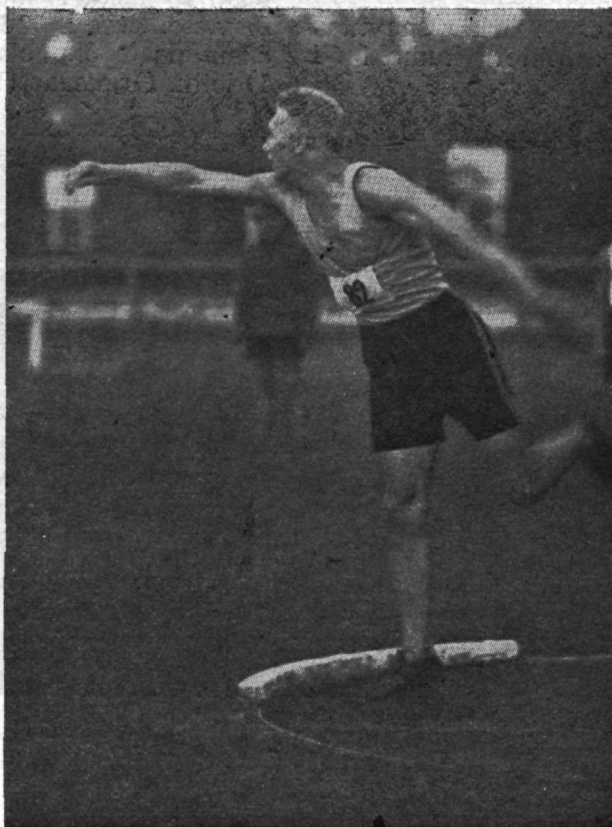
Jaoskondadest tuli 1. kohale Petseri 126 punktiga ja omandas teistkordselt kohtu- ja siseministri rändauhinna kõrge eestimustrilise kaljakapa. Auhinna jäädavaks omandamiseks tuleb Petseri jaoskonnale kaitsta veel üks kord auhinda. 2. kohale tuli Narva jaoskond 88 punktiga, 3. kohale — Peipsi jsk. 70 punktiga, 4. kohale — Tallinna jsk. 68 punktiga, 5. kohale — Lääne jsk. 53 punktiga ja 6. kohale — staap 19 punktiga. Petseri ja Narva jaoskondade paremus on tingitud sellest, et tähendatud jaoskondades mehed elavad koondatult, kuna Tallinna ja Lääne jaoskondades mehed asuvad laialipaisatult piiril, samuti puuduvad neil

jaoskondadel korralikud harjutusplatsid.

Suuremad rändauhinnad omandasid: 1) ohvitseride kogu rändauhinna, hõbe pokaali, jaoskondade vahelise teatejooksu võitjale 1500+800+400+200+100 m omandas teistkordselt ja seega jäädavalt Peipsi jaoskond. 2) Spordiäri „Esto“ auhinna jaoskondade vahelisel teatejooksu võistlustel omandas esmakordselt Petseri

kpri. Saalfeldt, Tallinna jsk.; 5) püssist laskmises rm. Keero, Narva jsk.; 6) püstolist laskmises v.a.o. Seren, Peipsi jsk.; 7) spordipüssist laskmises leitnant Orgusaar, staap.

Võitjatele jagas auhinnad välja hr. minister Hünerson. Pärast auhindade jagamist pööras hr. minister võistlejate poole ja pidas südamliliku kõne, milles

V. a. o. Leetsman, parim mees staadionil.

jaoskond. 3) Võrkpallimängu rändauhinna, lauakella võitja kujuga, omandas esmakordselt Peipsi jaoskond.

Parimaks meheks väljal oli n. a.o. Leetsman ja omandas esmakordselt ohvitseride kogu rändauhinna hõbepokaali, mida peab jäädavaks omandamiseks veel kord kaitsma. Üksikute spordialade meistriteks tulid ja omandasid meistrimärgid: 1) Jooksude alal v.a.o. Leetsman, Lääne jsk.; 2) hüpete alal v.a.o. Miitel, Petseri jsk.; 3) heidete alal veltv. Blumberg, Petseri jsk.; 4) jalgrattasõidus

kriipsutas alla spordi tähtsust meie riigis ja piirivalves.

Vaadeldes võistluse tulemusi tuleb märkida kehalise kasvatuse tõusu piirivalves. Võistlejad jätsid oma korrektse esinemisega pealtvaatajatele ja kohtunikkudele hea mulje. Staadionil oli ühtlane pere, kes rühkis lõppsihi poole kindla tahte ja raugematu energiaga, teades, et kehaline kasvatus on pandiks isamaa heale käekäigule, meeskonna nobedus ja jõuküllus — tagatiseks kindlaks piiri kaitseks.

Suteneeride organisatsioonist.

Lõbunaised, suteneerid... Pimedaid tänavaid kaudu kõnnivad edasi-tagasi enam või vähem hästi riietatud naisterahvad; hoovivärvate juures seisavad igasugused kahtlased meesterahvad ja ootavad, et naistele ligineks keegi mees. Korraga hüppab kuskilt kangi alt kõnniteele brutaalse välimusega noormees, kes ruttab ühe lõbunaise juure ja temaga sõnavahetusse satub; varsti läheb asi riiuks ja noormees lööb rusikahoobiga naisterahva porri. Siis kostavad viled, möödaminejad jäävad seisma ja kohale tõttab politsei. Nii kirjeldatakse harilikult suteneeride ja nende armukeste vahelkorda kinodes, varieteedes, kabareedes. Tegelikult elus aga näeb see asi sootuks teisiti välja.

Suteneer ei ole oma armukese vastu sugugi nii toores, nagu seda harilikult ette kujutatakse, tänu eluvõõrastele kriminaalromaanidele, kinolintidele jne. Just vastuoksa: tema käib naisterahvaga õige õrnalt ümber, sest naise tervis ja hea tuju tähendavad talle häid sissetuleku võimalusi. Tal pole mingit mõtet lüüa naist ja seega teda teha töövõimetuks lühemaks või pikemaks ajaks. Pealegi on suteneer iseloomult harilikult väga ettevaatlik ja arg ja katsub seetõttu nii vähe kui võimalik äratada üldist tähelepanu; igapidi katsub tema aga eemale hoida kokkupõrgetest ametivõimudega, peaaegselt politseiga. Sel ajal, kui tema armuke viibib tänaval „tööl“, istub ta ise kuskil viimase järgu joogikohas ja mängib oma ametivendadega kaarte; iseloomustav on suteneeridele, et nad on enam-vähem kõik kirglikud hasartmängijad. Kui tema pole rahul oma armukesega ja teda tõesti lüüa tahab, mis muidugi ka ette tuleb, siis korraldab ta sarnaseid „koduseid asju“ juba oma toakeses. Kuid suteneer ei mängi üksi kaarte sel ajal, kui tema armsam viibib väljas, tal on ka teised mured: ta peab tähtsaid läbirääkimisi ametivendadega, arutab nendega üldisi muresid ja peab nõu organisatsiooni küsimustest.

On vähe usutav — ja see on arusaadav — et suteneeridel on oma organisatsioon. Sellest ei kõnelda ega kirjutata palju, võib olla on selle põhjuseks see asjaolu, et ka ametivõimud tihtipeale ei tea säärastest organisatsioonidest palju. Suteneerid on pealegi

hästi organiseeritud. Nende organisatsioon on rahvusvaheline ja ulatub üle maailma. Mõne kuu eest leidsid aset Berliinis verised kokkupõrked Berliini klubi „Immertreu“ liikmete ja Hamburgi puutööliste vahel. „Immertreu“ on suteneeride ühing. Need kokkupõrked ja pärastine kohtuprotsess näitasid selgesti, kui hästi on organiseeritud suteneerid ja kui kindlasti nad üksteisele annavad abi. On arusaadav, et säärase organisatsiooni liikmed katsuvad ühingu olemasolu avalikkuse ees varjata nii palju kui võimalik. Ka politsei eest katsutakse kõrvalt hoida. Ühing registreeritakse seaduslikus korras mõne ilmsüütu nime all — sellega on aga ka lõppenud ühingu samumud avalikkus elus. Hiljem ei kuule sellest keegi.

Karl Horst Mittendorfi järgi („Der organisierte Zuhälter“) on suteneeride organisatsioon vanemaid üldse. Juba õige mitme aasta eest asutati Berliinis suteneeride klubi „Roland“, mis varsti astus ühendusse ühe samalaadilise Londoni ühinguga. Londonis olid selletaolised seltid juba varem olemas ja nende tegevus ning olemasolu osutus väga kasulikuks suteneeridele. Inglismaalt Berliini tulnud suteneerid tulid mõttele katsuda organiseerida rahvusvahelist suteneeride ühingut; see mõte leidis Berliinis elavat poolehoidu ja nii tekkiski organisatsioon, mis kui rahvusvaheline on kindlasti üks vanematest.

Sarnase rahvusvahelise organisatsiooni eesmärgiks on: üksiku liikme võimalik kaitse karistuse eest, lõbunaise ja suteneeride saatmine ühest riigist teise („kauba vahetamine“), üldiste küsimuste arutamine jne. Peale selle aga katsuti ka veidi organiseerida naistega kaubitsmist, kusjuures peatahelepanu pöörati Inglismaa asumaadele. Just viimane asjaolu teeb selle organisatsiooni hädaohlikuks üldsusele. Suteneer oskab muidugi naistega ümber käia, ta on neid nii palju näinud, on neilt nii palju õppinud, et ta suudab mõjuda nõrga iseloomuga naistele. Katsutakse meelitada vanemate või sugulaste juurest noori tütarlapsi, kellel veel aimu pole elust, neid võrgutada ja lõpuks neid sundida alistuma oma tahetele. On raske ette kujutada, kui suurt mõju oskab kogunud suteneer avaldada mõnele noorele naisele. Kui asi ei

taha edeneda heaga, võetakse appi ka peksmised ja teised vägivaldad. Kui tütarlaps on juba täiesti langenud suteneeri mõju alla, kui ta teeb juba kõik, mida soovib suteneer, siis saadetakse naine tänavale raha teenima. Tihti saadetakse säärane tütarlaps ka välismaale — muidugi ilma et selleks küsitakse tütarlapse nõusolekut ja ilma et vaene naisterahvas teaks, mis saatus teda ootab. Välismaal võtavad naised vastu suteneeride head sõbrad, kes muidugi sedasama ametit peavad, ja siis juba hoolitsevad naisterahva edaspidise „heakäigu“ eest. Seal, kus lõbumaju enam ei ole, nagu näiteks, Saksamaal, ei õitse muidugi ka naistega kauplejate äri, mistõttu ohvreid katsutakse toimetada riikidesse, kus lõbumajad veel on alles ja pole seadusega keelatud. Harilik suteneer ei armasta aga teha tegemist naistega kaubitsemisega, see on liig riskantne, nõuab palju aega ja vaeva, kuna harilik „töö“ kodumaal on mugavam ja kergem, s.t. parem on elada üldse igasuguse vaevata.

Kui ühinesid Londoni ja Berliini suteneeride ühingud, valiti loodud liidule president, kes juhatas ühiseid koosolekuid ja kandis hoolt seltsi elu ühtlustamise eest. Liidu koosolekud peeti Londonis ja Berliinis vaheldumisi. Londoni klubi liikmeteks olid paljud välismaalased: taanlased, prantslased ja belglased. Klubi ise oli õige jõukas, temal oli mitu maja ja klubiruumi Londonis. Arvesse võttes seda, et kombulspolitsei enne maailmasõda tegi suuri raskusi suteneeridele, arutati ühistel koosolekutel peaaegjalikult küsimust, kuidas võidelda nende raskustega, mis politseivõimud veeratasid teele. Sest on arusaadav, et kombulspolitsei ettekirjutused ja korraldused suteneeridele ei meeldinud, nende läbi tehti raskusi lõbumaistele, nende kaudu võideldi suteneeride vastu, need ettekirjutused segasid ühe sõnaga äritegemist. Kui veel peale kauba Inglismaal pandi maksma seadus, mis lubas suteneere karistada mitte ainult kinnipidamisega vanglas, vaid tarbekorral ka ihunuhtlusega, hakkasid suteneerid põgenema Euroopa mannermaale. Nagu kõik kurjategijad, nii kardab ka suteneer ihunuhtlust, see ei vasta tema „aule“; hoopis teistsugune on muidugi asi, kui suteneer ise jagab ihunuhtlust oma armukesele. On tõsiasi, et suteneerid istuvad meeeldi mõni kuus kuud kinni, kui

et ihunuhtlust vastu võtta. Inglise suteneerid lahkusid siis ühes oma daamidega muidugi Inglismaalt ja tõttasid Pariisi, Brüsseli ja kõigepealt Berliini, kus asus sõprusselts „Roland“. Viimane võttis „vaeseid kannatajaid“ suure rõõmuga vastu ja aitas neid igapidi.

Pärast maailmasõja lõppu kasutasid suteneerid loodud olukorda selleks, et laiendada oma rahvusvahelist organisatsiooni. See oli aeg, mil kõik endid organiseerisid. Hamburgis kutsuti ellu eriline lõbumaiste organisatsioon, kes isegi andis välja oma häälekandja „Der Pranger“. Suteneerid asutasid igas suuremas linnas oma seltsi, mõnes linnas tekkis sarnaseid seltsi isegi mitu. Nüüd hakkasid liikumisest osa võtma ka teiste riikide suteneerid, nii et viimaste seltsid ulatuvad praegu üle maailma. Muidugi mõista leidub sääraseid seltsi ikkagi ainult suuremates linnades, kus suteneeride arv suurem, kus sissetulekuid rohkem, kus võib kaduda politsei silmist. Saksamaal liitusid kõik suteneeride seltsid ja asutati paar ringi. Need seltsid telkisid kõikisuguste ilmsüütute nimetuste all, nende eesmärgiks oli — vähemalt põhikirja järgi — edendada sporti jne. Tekkisid uued spordi-, mängu- ja keegliseltsid, mis mingisugust tähelepanu esialgu ei äratanud, ka politsei ei teadnud esialgu pöörata tähelepanu neile värskeatele seltsidele. Hamburgis asutati Hamburgi ring. Vähe hiljem kutsuti ellu Põhja- ja Kesk-Saksamaa ring, ja need ja hiljem asutatud ringid ühinesid hiljem „Saksa ringiks“. Arvatavasti ei tunne Saksa politsei praegugi veel kõiki suteneeride seltsi, kuid suurem osa neist on teada. Nii asub praegu, näiteks, Bremenis selts „Ferner liefen“, Braunschweigis — keegliklubi „Leu“, Dresdenis — spordiselts „Deutsche Eiche“, Hannoveris — hoija- ja keegliklubi „Treue“, Leipzgis — keegliklubi „Altstadt“, „Rotschwänzchen“, „Zentrum“ ja „Treff As“ Hamburgis — klubid „Roland“ ja „Unteraus“, Berliinis seltsid „Immertreu“ ja „Felsenfest“, „Grosser Ring“, „Freier Bund“ ja teised. Berliinis on politsei andmetel praegu üldse kahekümne seltsi ümber, millede eesmärgiks on sportimine ja millede liikmeteks on suteneerid ja kõikisugused kurjategijad. Ka Stettinis, Kölnis, Münchenis ja teistes saksa suurlinnades leidub hulk analoogilisi seltsi, kes kõik kuuluvad n. n. Kesk-Saksamaa ringi, mille

asukohaks on Leipzigi linn. Leipzigi peetakse ka igal aastal — harilikult peale kevadise messi — saksa suteneeride üldkoosolek; igal neljandal aastal peetakse üleilmline suteneeride kongress. Sarnaste kongresside peaesmärgiks on arutada küsimusi, kuidas anda kõige paremini seltsiliikmetele toetust õnnetuste ja häda korral ja kuidas võimaldada organiseeritud suteneeridele juriidilist abi sissekukkumise korral.

Peab ütleva, et sarnase abi andmine seltside liikmetele on viimastele väga tähtis ja sarnase abi saamiseks ongi lõpuks loodud kõik need seltsid. Kui seltsi liige viibib eeluurimise ajal vanglas, siis hoolitseb selts selle eest, et temal oleks seal võimalikult mugav olla, vanglasse saadetakse iga päev toitu, pesu jne. Selts mureseb oma sissekukkunud liikmele ka advokaadi, sellega on siis ka seletatav see asjaolu, et suteneeri kaitsvad kohtus tihti esimese järgu advokaadid, kellel suur kuulsus — ja kelle honoraarid on kõrged. Seltsid maksavad advokaatidele õige häid honoraare. Kui suteneeri armuke ei saa teenida raha, s.o. kui tema kas haiguse tõttu või vanglas viibimise tagajärjel ei saa prostitueeruda, siis maksab selts suteneerile toetusraha; viimane makstakse harilikult nädalate viisi ja toetusraha suurus määratakse niisugune, et suteneer saab ise ilusasti elada ja abi anda ka oma armukesele. Mõned seltsid maksavad isegi „haiguseraha“ oma liikmetele, s.o. kui liige haigeks jääb, annab selts talle toetust.

Muidugi mõista valitsevad ka suteneeride vahel — nagu igalpool maailmas — vahed: on suteneere, kes kuuluvad „paremate“ hulka, ja on neid, keda loetakse „lihtrahvaks“. Suteneeride klubid ei ole ka ühetaolised, on olemas paremate suteneeride ja „lihtrahva“ klubisid. Mida vähem on sellesarnasel seltsil liikmeid, seda paremaks loetakse teda. Ühes Kesk-Saksamaa suteneeride klubis on praegu, näiteks, ainult viisteist liiget, see klubi aga on sellele vaatamata kõige rikkam linnas (kus üldse viis suteneeride seltsi). Selle seltsi klubilokaaliks on hea restoraan, kuna teised seltsid samas linnas asuvad viimase järgu kõrtsides. Olgu veel mainitud, et kõnesoleva seltsi kapp asub restoraanis kohaliku politseinikkude lauluseltsi kapi kõrval — saatuse pilge!

Suteneeride seltsid panevad rõhku ka

„seltskonna elule“. Nad organiseerivad seetõttu õige tihti kõiksuguseid pidusid, kus nende daamid muidugi mängivad suurt osa. Suuremate seltside aastapäevi pühitsetakse niisuguse toredusega, nagu seda harilikult teevad ainult tõesti jõukad ja vanad ühinged. Leipzigi, näiteks, kogunesid kord mitte enam ega vähem kui 2000 inimest, et pühitseda Kesk-Saksamaa ringi aastapäeva ja lipu õnnistamist. Pidu kestis kolm päeva: vastuvõtmise õhtu, pidupäev ja väljasõit linna ümbrusse autobustel kolmandal päeval. Muidugi ei olda sarnastel pidudel kitsi ja sekt voolab ning raha lendab paremale ja vasakule. Kokku tulevad niisuguste pidude pühitsemiseks suteneerid tervest maailmast ja igatüüpi on rahakott raha täis. Selletaolisi pidustusi korraldatakse harilikult suurlinnades peale mõnesuguse näituse, kongressi jne. Näitused ja kongressid meelitavad alati kokku palju inimesi, mistõttu niisuguste ettevõtete ajaks sõidavad kohale ka lõbunaised ühes oma kavaleridega teistest linnadest. Loomulik on siis ka koosolekute korraldamine peale „töö“, s. o. näituse, kongressi jne. lõppu.

Kui sureb seltsi liige, siis korraldatakse toredad matused, mis on seda suurepärasemad, mida jõukam ja parem on selts. Matustest võtavad osa kõik kohalikud vastavad seltsid, tihtipeale aga ka veel teiste linnade seltsid oma esindajate kaudu. Harilikult viibib matustel ka vastava ringi esimees, kes siis muidugi peab surnuaial suure ja pisararikka kõne. Matmiskulud kannab vastav selts. Mõne aja eest juhtus Saksamaal, et kohale palutud kirikuõpetaja pidas väga sisuka ja ilusa kõne ja rääkis palju truudusest ja liikmete armastusest üksteise vastu. Alles hiljem — kui hakati laulma seltsi laulu — sai tema aru, kellega on temal tegemist ja kes on need truud sõbrad ja seltsimehed. On vist ülearune juure lisada, et matmisele järgnes jällegi suurem pidu, kus juuakse ja süüakse tublisti kadumu auks.

Mis nüüd puutub nende seltside klubiruumidesse, siis talitatakse harilikult nii, et kõrtsiruumid üürile võetakse, s. o. kõrts jääb endise omaniku nimele, kes oma ruumid rendib ajutiselt edasi. Puhvet ja teenimine lähevad muidugi üle seltsile. Kui suteneeri armuke viibib vanglas, siis pannakse temale harilikult kelneri ülesanded klubi ruumides. Tihti täidavad aga suteneerid ka muidu kelneri koku-

seid: see on muidugi selleks, et politseile tarbekorral seletada, et nad on kindlas ametis ja et neil pole midagi ühist suteneeridega. Ühes Berliini selletaolises lookaalis on ühel kelneril kaks armukest, kes talle teenivad nii palju raha, et kelneril on oma auto, ilus korter jne.

Kõnesolevate ühingute põhikirjad ja eriti kodukorrad on õige valjud. Vastu võetakse ainult sarnased isikud, kes täiesti peavad suteneeri ametit. Liikmeks astumise maks on õige kõrge ja ka aastane liikmemaks pole väike. Liikmemaksu tuleb muu seas tasuda kuude viisi — nähtavasti ei ole siiski usaldus üksteise vastu suteneeride peres liig suur. Liikmetel on klubimärgid; neil on alati võimalik külastada teisi seltsi; kui nad tulevad välismaale, võetakse nad vastavate seltside poolt aega vastu. Kui suteneer reisib ühes oma daamiga ja kolib teise riiki, on vastava linna seltsid külalistele igapidi abiks sisseseadmisel ja eluga tutvunemisel. Võõrastele muretsetakse korter ja nende selgitatakse maksvat korda, neid tutvustatakse ka politseimäärustega ja üldse kohaliku olukorraga. Terve organisatsioon tuletab veidi meele vabamüür-lasi: liikmed nimetavad ennast omavahel vendadeks, liikmeks vastuvõtmine sünnib suuremate tseremoniidega, abiandmine on väga arenenud. Võib olla, et suteneeride üleilmlise organisatsiooni loojaks oli keegi vabamüürlane. Kui suteneer kolib teise linna ilma daamita, siis muretseb vastav selts liikmele isegi armukese, s. o. töövõimaluse.

Isik, kes soovib astuda seltsi liikmeks, peab nimetama kaht seltsile hästi tuntud isikut, kes garanteerivad, et astuda soovija on tõesti suteneer ja „korralik inimene“. Kui üks ühingu liikmetest on kandidaadi vastuvõtmise vastu, siis viimast seltsiliikmeks ei võeta. Liikmeks vastuvõtmine sünnib suurte tseremoniidega, millele järgneb mõistagi korralik jooming uue liikme arvel. Liikmeks võetakse ainult sarnaseid suteneere, kellel on liikmeks astumise ajal oma armuke, kes raha teenib. On arusaadav, et tung seltsidesse on kaunis suur, sest abiandmine on hästi ja rikkalikult korraldatud. Kui näiteks, suteneer lahkub vanglast, maksab selts talle otsekohe — Saksamaal — 300 s. marka, s. o. 270 krooni.

Et kuidagi katta seltside tegevust ja avalikkust viia eksiarvamisele seltside tõeliste eesmärkide kohta, katsutakse

seltsidesse meelitada liikmetena ka äri-mehi. Kõne alla võivad muidugi tulla ainult niisugused väikesed ärimehed, kes juba niikuinii seisavad ühenduses suteneeridega ja lõbunaistega, nagu väikesed tubakakaupmehed, kõrtsipidajad, pesumajade omanikud jne. Neid nimetatakse siis harilikult auliikmeteks, seda tehakse selleks, et neid kõrvaldada tegelikust asjaajamisest ja et nende nimesid tarvitada avalikkuse ees. Muidugi peavad need ärimehed klubi toetama, peavad raha annetama, pileteid ostma pidudele, mis korraldatakse suteneeride poolt jne. Need ärimehed teevad seda meeleldi; sest nende ostjateks on samad suteneerid ja nende armukesed. Klubiliikmed, ka auliikmed, ei tohi võõrastele kõneleda klubi tõelistest sihtidest, seda keeldu kuulatakse ka, mistõttu politseil on tihti raske selgusele jõuda, mis spordiklubi tõelikult üks või teine ilmsüütu selts on.

Truudus ja vaikimine on suteneeride seltside pealoosungiks. Suurimaks patuks loetakse äraandmist ja politseile andmete andmist. Kes kord on murdnud truudust, see heidetakse klubist välja ja see enam kunagi ei leia vastuvõtmist ühtegi suteneeride seltsi. Saksa politseil on läinud korda saada mõningaid andmeid suteneeride seltside kohta ja eriti ka suteneeride omapärase kohtupidamise kohta. Liiget, kes on truuduse murdnud ja politseile, kohtu-uurijale või kohtule annud andmeid seltsi tegevusest, karistatakse esmakordselt harilikult võrdlemisi kõrge rahatrahviga (450 kuni 900 kroonini). Teistkordsel äraandmisel ähvardab sarnast isikut juba surm. Kui seltsile on teatavaks saanud äraandmise juhtum, siis astub kokku eriline kohus, kes teeb seljataga oma otsuse, mille vastu ei saa protesteerida. Tihti ei kutsu selts kokku kohut, vaid kokku astub juba eriline kurjategijate kohus, keda sakslased, näiteks, nimetavad Gannoven-Gericht'iks. Otsuse saadavad täide eriti selleks määratud kurjategijad. Tihti seisab kohtuotsus peksmise määramises karistusena. Sarnasel kombel pekstud äraandja satub harilikult pärast karistuse täideviimist haigemajja, kusjuures võib tähele panna, et teistkordselt juba enam äraandmist ette ei tule: kardetakse surmanuhtlust kurjategijate kohtu poolt.

Ei tohi arvata, et suteneeride seltside liikmeteks on harilikult noored inimesed. Suurem liikmete protsent koosneb 40—50-

aastastest meestest. Nende seas leidub hulk eelkaristatud kurjategijaid, kes ei viitsi või ei suuda vanaduse tõttu enam toime panna murdvargusi ja teisi kuritegusid ja kes vanaduse tahavad mööda saata „rahulikult“ ja muretult. Need kurjategijad on aga ka selleks elemendiks suteneeride seas, kes toovad kõige enamhalbust prostitutsiooni. Nad kihutavad naisi tänavale, ei anna neile rahu ööl ega päeval, nad mõtlevad välja kõiksuguseid uusi trikke, et raha saada; neil on suured kogemused ja teadmised ja neid nad ka kasutavad. Vaatamata kõigele aga armastab lõbunaine harilikult „oma“ suteneeri, viimane on ju temale selle armastuse aseaineks, mida ta pole leidnud elus ja mida meesterahvad talle teevad veel nii vastikuks. Lahkhelid tekivad suteneeri ja tema armukese vahel harilikult ainult siis, kui viimane hakkab jooma. See muidugi rikub suteneeri tuju, sest seeläbi vähenevad tema tulud ja suurenevad kulud. Peab ütleva, et suteneeridel on tihti ka hea mõju lõbunastele, nad õpetavad viimaseid puhtusele, karskusele ja korrale.

Juhtub mõnikord ka, et suteneer abiellub oma armukesega. Olgugi, et neid juhtumeid ei tule palju ette, tuleb siiski politseil nendega arvestada. Asi seisab selles, et suteneer muutub hädaohtlikuks ka publikule, kui ta abiellub lõbunaisega. Väga tihti talitatakse järgmiselt. Lõbunaine meelitab tänaval ligi meesterahva ja annab seejuures tunda, et ta pole sugugi

lõbunaine, vaid et vastav meesterahvas talle lihtsalt meeldib. Minnakse koos kohvikusse või restoraani, istutakse koos, ja lõpuks lubab „armuline proua“, et ta saadetakse koju. Mees olevat parajasti linnast ära sõitnud, viibivat ärisõidul — ja nii läheb võõras julgesti armulise proua korterisse. Muidugi mõista ilmub mõne aja pärast mees — suteneer, ja skandaal ongi valmis. Võõras kardab aga skandaali, märkab muidugi liig hilja, kelle kätte ta on sattunud ja maksab heameelega suurema summa raha suteneerile. Et asja igapidi surnuks vaikida, ei lähe petetud ka politseisse. Sellega arvestavad suteneerid ja pressivad ikka ja ikka uuesti võõrastelt raha välja. Naine uurib kohvikus tähelepäanematult, kuid täpselt, kellega tal on tegemist ja kas maksab võõrast kutsuda oma korterisse. Kui aga lõbunaine kord juba ilmub võõraga oma korterisse, siis teab ka tema mees, et maksab tegevusse astuda.

Suteneeride seltsid on tekkinud muidugi selleks, et anda ja saada tarbekorral abi. Nende tekkimise põhjuseks on aga veel teine asjaolu. Suteneerid, kes on välja heidetud igast seltskonnast, kellega keegi enam läbi ei käi, tahavad siiski olla koos teiste inimestega, tahavad lõbutseada nagu teisedki inimesed. Seda nad võivad teha oma seltsides. See on arvatavasti ka põhjuseks, mis pärast politseiasutused neid seltsi ei püüa likvideerida.

P.

Ametlik osa.

Politseivalitsuse ringkiri 3. septembrist s. a. nr. 1030.

Teedeministeeriumi kirja põhjal 7. augustist s. a. nr. 7 tuleb politsei kaudu teedeministeeriumi arvel vastuvõetud jõuvankrite ja bensiinimaksud, mis nõutakse sisse riigi vastuvaidlemata nõudmiste korras (jõuvankrite sead. R. T. nr. 30 — 1929. a. § 6 ja bensiinimaksu sead., R. T. nr. 3 — 1929. a., § 18) maksta teedeministeeriumi teedekapitali jooksvale arvele nr. 838 Eesti pangas Tallinna osakonnas.

Politseivalitsuse direktori käsukirjaga 30. augustist s. a. nr. 5

on raudteepolitsei konstaabel Oskar Kägu paigutatud ümber oma palvel Tallinna-

Harju prefektuuri koosseisu, arvates 1. septembrist s. a.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Peeter Kutsar on paigutatud ümber oma palvel Viljandi-Pärnu prefektuuri koosseisu, arvates 1. septembrist s. a.

Võru-Petseri abiprefektuuri konstaabel Edgar Tamm on paigutatud ümber oma palvel Viljandi-Pärnu prefektuuri koosseisu, arvates 1. septembrist s. a.

Lääne-Saare prefektuuri vanemkordnik Martin UMBER'i peale pannakse ajutiselt Hellamaa rajooni konstaabli kohustetäitmine, arvates 1. septembrist s. a.

Lääne-Saare prefektuuri allkonstaabel Jakob Siim'u peale pannakse ajutiselt

Sooniste rajooni konstaabli kohustetäitmine, arvates 1. septembrist s. a.

Politseivalitsuses on registreeritud:

ajaleht „Nädal“, hakkab ilmuma Valgas, üks kord nädalas, igal pühapäeval; väljaandja — Karl Hendriku p. Lillipuu, vastutav toimetaja — Andres Jaagu p. Kirjamägi.

„Nädal“ trükitakse Valgas, A. Järvekülgi trükikojas.

Politseivalitsuse poolt on antud laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks load:

Pilistvere laenu-hoiu ühisusele, maksvusega kuni 28. VII. 30. a., August Pikk'ale, Pärnus, Rääma tän. 12, maksvusega kuni 7. VII. 30. a.; August Pärnale, Karksi vallas, maksvusega kuni 22. VII. 30. a.; August Taalile, Võrus, Tartu tän. 15, maksvusega kuni 16. VIII. 30. a.; Avelinius Tõnissonile, Türil, Jaama tän. 17, maksvusega kuni 3. VIII. 30. a.; Johan Johani p. Kiinile, Tartus, Kauba tän. 11, maksvusega 28. juulini 1930. a.; Julius Adami p. Tibbingile, Petseris, Turuplats 17, maksvusega 31. augustini 1930. a.; Gustav Hansu p. Mätlikule, Tapal, Pikk tän. 20, maksvusega 30. au-

gustini 1930. a., ja Mõisaküla ühispanga juhatusele, Mõisakülas, Kesk tän. 7, maksvusega 3. septembrini 1930. a.

Politseivalitsuse poolt on antud luba laskeriistade parandamiseks:

Ado Toomase p. Rabale — Kärü vallas ja asunduses, maksvusega 3. septembrini 1930. a.

Laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks ja laskeriistade parandamiseks on antud luba Aleksander Jüri p. Koppelile — Väandra alevikus; maksvusega 28. augustini 1930. a.

Politseivalitsuse poolt on antud luba

Tallinna vabatahtliku noortemeeste tuletõrje juhatusel tuletõrje abinõude muretsemiseks 1. mail 1930. a. pileтите eelmüügiga loterii-allegrii toime panna. Pileтите arv 2000, pileти hind à 5 kr., võitude arv 35 ja nende koguväärtus 5200 krooni.

Politseivalitsuse poolt on tühistatud järgmiste isikute laskeriista hoidmise ja kandmise load:

Liisa Mihkli t. Kull, eluk. Reiu vallas, Pärnumaal ja Karl Jaani p. Laos, eluk. Palupera vallas, Tartumaal.

Väljaandja: **Kohtu- ja siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.**

Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

Lääne-Saare prefekt annab välja

sega-vähempakkumisel

Lihulas Läänemaal, Lihula jaoskonna politseikomissari kantseleis, samas alevikus ehitada kavatsetava

politseimaja ehituse ja vana lammutamise.

Suusõnalised pakkumised algavad **16. septembril 1929. a. kell 10 hom.** Lihulas politseikomissari kantseleis, kuhu ka pakkujatel ilmuda. Järempakkumised samal kohal 19. septembril 1929. a. kell 10 hom.

Kirjalikult pakkuda soovijad võivad tempelmaksustatud (50 snt.) pakkumise kinnises ümbrikus pealkirjaga: „Lihula politseimaja ehitamine“ ära anda Lihula jaoskonna politseikomissari nimele, Lihula alevikku, mitte hiljem kui 16. septembril 1929. a. kell 9.45 hom.

Võistluspakkumisest osavõtjatel tuleb enne pakkumise algust maksta Lihula jaoskonna politseikomissarile tagatiseks ükstuhat kaks sada (1200) krooni või esitada vastav kindlustusdokument tähendatud summa suuruses, nagu tähendatud lepingu kavas p. 16.

Maja plaani, ehituse tingimuste ja tööde kirjeldusega võib tutvuneda: 1) Tallinnas, Politseivalitsuses, Toompea lossis, 2) Lääne-Saare prefektuuris, Haapsalus, ja 3) Lihula jaoskonna politseikomissari kantseleis Lihulas — igal äripäeval töötundidel.

Lääne-Saare prefekt.